

Képes árjegyzék ingyen és bérten.

Sternberg & Co. Testv.
Hangszer-Építők
Budapest, Kerepesi-út 36

Harmonikák, klon, árjegyzék!

ARADI VÉRTANÚK
ALBUMA

Szerkesztette: **VARGA OTTÓ.**

224 negyedréti lapos díszmű. 4510

Szövegért írták: Bólik G., Degré A., Irányi D., Lukácsy M., Vadnay K., Vendrei (Aschermann) és más egykorúak; továbbá: Oncha Gy., Márki S., Szana T., Várdi és mások. A szöveget ZIOHY M. és más művészek 40-nél több eredeti rajza díszíti és több vértanú-level autogramm.

Ara bérn. küldéssel: kötve 4 frt; vellenn díszk. 6 frt 50 kr. Rendelhető szerkesztőnél: Budapest II. ker. főgymnasiumban.

A «Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

SZEDER-INDÁK

ELBESZÉLÉSEK.

Irtta
BAKSAY SÁNDOR.

Ara füzve 2 frt. — Díszkötésben 2 frt 50 kr.

Tartalom:
Jáhel. — Babet. — Három kereszt. I. A fehér kereszt. II. A fekete kereszt. III. Házaló kereszt. — Recipe.

BUTOR
RÉSZLETRE.

Butorokat, szőnyegeket, függönyöket kaphatnak olcsó áron minden állású szolid évi lakók, mint hivatalnokok, lelkészek, tisztek, kereskedők

Budapest, IV., magyar-utca 1. sz. I. emelet
d. e. 8—12 és d. u. 2—6-ig. 4500

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapított 1847.

Brausweller János
Szegeден. Co. és hár. kizárólagosan
szab. Chronometer- és műtész. vállalatja
a remontoir inga-óráknak.
216. sz.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve, javítások pontosan, szakszerűen.

PARIS
GRANDS MAGASINS DU
Printemps
NOUVEAUTÉS
Ingyen és Bérmentve

küldjük a legújabb divatot tartalmazó nagy illusztrált Catalogust a téli évadra. Megkeresések czimzandók:

JULES JALUZOT & Co
PARIS

Ugyancsak bérmentve küldetnek a Printemps oriasí raktárán levő szövetek mintái, árat és fajt lehetőleg meghatározni kérünk.

Expedíció Magyarország részére portómentesen 25 franktól kezdve.

Vámmentes küldemények feltételei a Catalogusban. Továbbító-és vámkezelési házunk: **Salzburgban, Mozartplatz, 4.**

Levelezés Magyar nyelven.

Legjobb és Leghírnevebb
Pipere Hólgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizspor
BISMUTTAL VELOYTVE
CH. FAY, ILLÁTSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Puritas különleges szájszappan.

A régóta hírneves, egyetlen és már 1862-ben a londoni világtállításon kiütetett, legvonzóbb és leghatasosabb szer a száj és fogak ápolására.

A «Puritas» teljesen olja a fogak tisztátalanágát, anélkül, hogy azokat megsértené, gátolja a fogak romlását s a szájban a rossz szag képződését. **Med. dr. Faber C. M.,** Ó fensége, boldogult Miksa császár, udvari orvosától. — 1 szelence 1 frt. Szétküldési raktár: Bécs, I. Bauernmarkt 3, s a bel- és külföld minden gyógyszer-tárában és illatszere-kereskedésében. 4512

RÉTHY JÁNOS
mérnök, nemzetközi
szabadalmi irodája,

BUDAPESTEN,
Erzsébet-körút 14. sz.
eszközi
új találmányok szabadalmazását és a szabadalmak meghosszabbítását bármely államban. Elvállalja a találmányok értékesítését és védelmét. Mindennemű felvilágosítással szolgál szabadalmi ügyekben. — **Védjegyeket** beajánlómotzat minden államban.

Spéciallaboratorium für Schönheitspflege der Salzfatorapothek Našice bei Lutz

Szelvényszám 435.
Ezen szelvény beküldése után, ingyen küldjük a **Toilette-títkok** című füzetet, melynek ára különben 25 kr.

Hölgyek figyelmébe!

A legújabb és legkínőbb a Dr. Haebon-fele arcztisztító kenés és bőrszépítő-szappan, ára nagy tégely 60 kr., kicsi 35 kr., szappan 35 kr. Dr. Haebon-fele poudre (hólgypor) fehér, rózsaszínű és rachel, ára 1 frt. Kapható Budapestben, Török József gyógyszer-tárában és az ország minden jobbírú gyógyszer-tárában.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

SEGITS MAGADON ÉS ISTEN IS MEGSEGIT

A ROCHDALEI BECSÜLETES TAKÁCSOK TÖRTÉNETE ÉS SIKEREI

G. J. HOLYOAKE MŰVE UTÁN

ÁTDOLGOZTA
BERNÁT ISTVÁN.

Ara füzve 30 kr. — Postán bérmentve megküldve 35 krajczár.

1891. okt. 178. sz. 1891. okt.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti
GYULAI PÁL.

TARTALOM:

A török nép művelődési és állami jövője. — Vámbéry Ármintól.

Az aranyvaluta behozatala Németországban. (III.) — Pisz-tóry Mórtól.

Egy francia követség keleten. (1728—1741). (II.) — Huszár Imrétől.

Jenatsch György. Regény. (III.) Meyer F. K. után, németből. — S. M.

Költemények: Enyhület. — Gyulai Páltól. — Még egy esőket. — Burns után, angolból. — Léway Józseftől.

Megyei monographiák. — Kőrösi Józseftől.

Az orosz-francia viszonyok története. — S. I. A.

Értesítő: Lorenz O.: Leopold von Ranke. fb. — Történeti, nép- és földrajzi könyvtár. — Szamoto Istvántól. — Schumacher H.: Aus dem modernen Ungarn. — sb. — Imre S.: A magyar nyelv és nyelvtudomány rövid története. — Singer M.: Zsidó világ. — br.

Megjelen évenként 12-szer 10 ívnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

Nem lesz szeplője, bőrtakája és pör-senése, ha szorgalmasan használja a **Arzkenőcsöt**. 35 kr.

Dr Spitzer-féle Mosdóvizet 40 kr.
Salvator-szappant 40 kr.
Lyoni rizslistet 50—80 kr.

Kézpasztánktól (60 kr.) 3 nap alatt minden kéz **gyengéd és fehér** lesz, csak nem szabad hamisítványokat elfogadni.

Figyeljen a teljes czimre!!
különben az arcz el van rontva.

Gyár és szétküldési raktár: 4493
Salvator-gyógyszertár Nasiceban, Eszék mellett.

Ismételárusítóknak a legmagasabb engedély.

Raktár Budapestben **Török József** gyógyszer. Király-utca 12., Továbbá kapható: Edernél, városbírártár és **Detsinyi Károly** gyógyszerkeresked. fűrdő-utca 10.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyv-kereskedésben kapható:

SZEMEREI SZEMERE PÁL MUNKÁI.

SZÜLETÉSE SZÁZADOS EMLÉKÜNNEPÉNEK ALKALMÁBÓL

KÖZREBECÉLTÁJA SZERKESZTI

A KISFALUDY-TÁRSASÁG. SZVORENYI JOZSEF.

A három kötet ára 6 frt. — A három kötet csak együtt kapható.

42. SZÁM. 1891. BUDAPEST, OKTÓBER 18. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt félévre — 3 •

Külföldi előfizetőknek a postalgó megfizetés nélkül a postai díj megfizetésével kell a postai díjat megfizetni.

RÉVÉSZ BÁLINT.
1816—1891.

A TISZÁNTÚLI evang. református egyházkerületnek Debreczenben székelő nagy nevű püspöke, a kitűnő egyháznagy, szónok és egyházi író, Révész Bálint, nincs többé. E hó 8-án az Úrban elszenderült.

Negyvenedik püspöke volt a csaknem kilencszázézer lelket számláló egyházkerületnek, melynek élén a püspöki széken egyházi és közművelődési életünkben annyi nagy érdemtől, országosan tisztelt név viselőjét találjuk, minő egy Melius Péter, egy Hodászi Lukács, Melotai Nyilas István, Zoványi György, Sinay Miklós, Hunyadi Ferenc, Budai Ézsaiás, Szoboszlai Pap István, Balogh Péter s mások.

A most elhunyt püspök neve méltó helyet foglal a fényes nevek sorában. Ha volt valaki, kire ráillhetek egyik magyar református egyházi kánon eme szavai: «eo loco dignus» — méltó arra a helyre, bizonyára Révész Bálint volt az.

Révész Bálint 1816 jan. 16-án, Debreczenben született. Egyszerű iparos szüleitől nem örökölt fényes nevet, maga tette nevének fényességét a legszelebb körben ismertté. Elemi iskoláit szülővárosában kezdte meg, s szülei látvány gyermeköknek mohó tudnivalókat és tanulási szorgalmát, elhatározta magokat magasabb ki-képezetetésére, elvégeztetvén vele a gimnázium után a bölcsészeti, jogi és theologiai tanfolyamokat is. A derült arczú, meleg kedélyű, élénken villogó szemű szép ifjú mindig első volt osztályában, s különösen szónoki tehetségével, ezüst csengésű hangjával korán kivált tanulótlársai közül. Elvégeztvén hittani tanulmányait, a hogy az a debreczeni főiskolában ma is szokásos, esküdt-felügyelő lett, majd egyes gimnáziumi osztályok vezetése bízott rá, s azután a contrascribái tisztségre emelte őt föl a tanári kar bizalma. Már ekkor oly nagy hire volt a vidéken a debreczeni főiskola ez ifjú szónokának, hogy a szatmármegyei mátészalkai egyház meghívta rendes lelkészül. De ő a megtisztelő bizalmat nem fogadta el, mert ki, a külföldre vágyott, hogy ismereteit öregbítse s magának jövő pályájára szélesebb látókört teremthessen. E végből bevárta a debreczeni főiskolai szeniorságot, mely az idők folyamán annyi száz és száz, szegény anyagi körülmények közt élt debreczeni ifjura nézve tette már lehetővé a külföldi egyetemeken folkeresését. Alig végezte be szeniori hivatalát, 1842-ben a tiszántúli egyházkerület

közgyűlése megválasztotta a debreczeni főiskola theologiai akadémiáján épen akkor föllállított gyakorlati lelkészeti tanszékre, melynek főtárgya az egyházi szónoklásra képezés levén, erre Révész Bálintnál alkalmasabb egyént választani alig lehetett. A megválasztott ifjú tanár aztán, egyházkerülete engedelmével, csakugyan kiment a külföldi egyetemekre, s Berlinben, Bazelben, Halléban, Göttingában, Giessenben, Heidelbergban és Lipcsében két évet töltött, nagy szorgalommal képezvén magát elfoglalandó tanszéke tárgyaira, s meleg érdeklődéssel tanulmányozván a külföldi egyházi életnek kiválóbb jelensé-

geit. 1844 november 5-én foglalta el a debreczeni főiskolában hittanári székét, fejtegetvén székközlő beszédében «A vallás és theologia körüli általános nézetek»-et, a mely értékeséből már előtűnt nemcsak az egyháza hitelveihez ragaszkodó hittudós, hanem egyszersmind az a fenkölt író is, ki később ezerek és tízezerek lelkét emelte Istenhez felülmulbataatlanul szép imádságaival.

Székközlésétől számítva 11 évig ült theologiai tanári katedráján, elbűvölve hallgatóit előadásainak lángoló tüze, tanításának különösen a külső szónoki gyakorlatra képző ereje ál-

RÉVÉSZ BÁLINT.

tal. Csak a szabadságharcz ideje alatt cserélte föl theologiai tanári palástját a nemzetőri men-tével, s az ige fegyvere helyett kardot vett kezébe, mint nemzetőri százados, mint délczag katonája résztvevén Bem erdélyi hadjáratában. Haláláig büszke volt e nemzetőri tiszttségére, s örömmel emlegette azokat a küzdelmeket, melyeket a csatateren kellett átélnie.

Mint theologiai tanár írta meg legtöbb művét. Ekkor jelentek meg nevezetesen: *Vasárnapi unnepi és alkalmi imádságai templomi használatra* (1847.) *Köznapi imádságai* (1850.) *Imakönyve magános használatra* (1851.) *Egyházszertartási beszédei.* (1853.) Mindezen művei több kiadásban is megjelentek, különösen templomi imádságai soha el nem enyészhető hírnevet biztosítottak neki a magyar protestáns egyházi irodalomban.

Említett művein kívül szerkesztette a *Protestáns Népkönyvtárát* s kiadta *Szoboszlai Pap István egyházi beszédeit* valamint *Lakatos József templomi és halotti beszédeit.* 1855-ben Fésős András debreczeni lelkész és egyházkerületi főjegyző meghalván, a már ekkor nagy hirre emelkedett theologiai tanárt a debreczeni egyházközség egyhangulag lelkészévé választotta, a következő évben egyházkerületi főjegyző lett, s mint ilyen, 1859-ben nagy buzgalmat fejtett ki a Thun-féle pátnes elleni, nemzetünket dermedt álmából fölrazd s az egész magyar haza rokonszenve által kísért küzdelemben.

Ettől kezdve gyorsan emelkedett, egészen azon legmagasabb polczig, melyet a magyar református egyház legkiválóbb egyházi férfainak juttathat: 1861-ben a debreczeni egyházmege esperesévé, majd 1871 április havában, a tiszántúli református egyházkerületpüspökévé választott.

Most már előtte, mint püspök előtt, megnyílt a tér, hogy szerető szíve egész melegével örökhessék a maga nagy lelki családja fölött. A ki valaha megismerte őt, tudja, hogy tisztább szeretettől dobogó szív, nemesebb kedély, derültebb világnézet, folyton a jó diadalért küzdő, világos értelem ritka emberben lakozhatott, mint a minő ő benne lakozott. Nemes tettvágya, tisztá, eszményi cselokért küzdő ambíciója folyton új és új tettekre sarkalta. Ember volt ő, minden erőinek tiszta harmoniájában egységes ember.

Mindenek előtt a debreczeni főiskola felé fordult szerető lelkével. E nagy intézet ódon épülete, s az ódon épület háta mögött levő u. n. „kunyhósr”, a nagyobb tanulók e kedvenc lakóhelye, püspöki előde, Balogh Péter által leromboltatván, s helyére három szárnyon, az elől álló negyediknek kiegészítésére, egy kételetemes nagy épület alapköve letételén, ez új épület már Révész Bálint fejzte be, elnöktársával: gróf Degenfeld Irmével s később Vályi János egyházkerületi főgondnokokkal, minden lehetőséget elkövetvén e közadakozásból épített és fentartott nagy intézet minél magasabb színvonalra emelésé érdekében. Alatta a theologiai akadémiának tanárainak száma háromról ötre emelkedett; a jogi szakban három új tanszék állíttatott; a tanítóképző-intézet állandó igazgatót nyert a három új tanerővel szponzátotott, végre a népies gimnázium mellé négy osztályban párhuzamosan állíttatott, s épen ezen iskolai évre a rendes tanárok mellé négy rendkívüli tanár állíttatott be. Még ennél is többre törekedett, magasabb ezélebegett előtte: hogy a debreczeni főiskolát protestáns egyetemné emelje! Igyekezett ez eszmének megnyeremi felekezete legjobbjait, s gazdag alapítványok szerzése közben, melyeknek kamataiból majdan új és új katedrák állanak elő, az általa epedve várt jövedelmek az a képe lebegett előtte, hogy a magyar református egyház e legnagyobb tan-

intézetét a már meglevő theologiai és jogi fakultások mellett bölcsészeti teljes tanszakkal s kiegészítse, s így, az egy orvosi tanszak híján, egy életermes, protestáns egyetemet állíttson. S ha elől valaha az időnknek általa várva-várt eme teljessége: abban bizony nagy érdeme lesz az immár néhai Révész Bálintnak, a ki előkészítette utját.

A debreczeni főiskolai tanári kar sohasem is késett szeretett püspöke iránti tiszteletének minden lehető alkalommal kifejezés adni. Így például 1886 január 16-án, 70 éves születése napján, szép jubileári ünnepélyt rendezett vezére tiszteletére.

Nagy szerepet játszott ő a tíz évvel ezelőtt Debreczenben tartott magyar református alkotmányozó zsinaton is. Hogy e zsinat oly szerencsésen sikerült, az első sorban az ő érdeme. A zsinati előmunkálatokban, mint a zsinat eszméjének legelhatározottabb barátja, éveken át rendkívül tevékeny részt vett, s Debreczenben tartatván a zsinat, személyesen vezette mindazon előintézkedéseket, melyek annak sikere érdekében szükségesek voltak.

Néhány év óta elgyöngült lábával szobájához, karos-székekhez volt kötve, de éber lelkével még így is felügyelt a gondjaira bizott nagy egyházkerület és egyházközség minden ügyeire. Figyelmét a legesekélyebb ügy, napi érdekű legkisebb esemény sem kerülte el s bámulator emlékező tehetőségének tárházából őt és újat mindig a legnagyobb könnyüvel tudott előhozni.

Utolsó nyilvános szereplése 1888 június 10-én volt, ekkor avatattán föl Debreczenben a szépléd-utczai új templom. Ekkor hallották utójára nyilvános helyen az ő édes csengésű ezüst hangját, de csak az Úr szótla mellől, mert reszketeg lábával a templomi szószékbe már nem tudott fölmenni. Ugyanezen okból az utolsó néhány évben már az egyházkerületi közgyűlésekre sem járhatott föl, s elnöki székét egyházkerülete legidősebb esperesének engedte át.

A szív, a lélek emez igaz embere természetesen nem élhetett úgy, hogy családi otthon ne teremtett volna magának. 1846-ban nőül vette Debreczen város főügyészének, Medgyaszay Sámuelnek leányát, Juliannát, kivel aztán 45 éven át a legboldogabb családi életet élte. Boldogságukat tetőkora emelte szép két gyermek, Emilia és Gyula, de a kiket mintha csak azért adott volna nekik az Úr, hogy megpróbálja az ő szolgálját: mind a kettőt, a leányt 17-ik, a fiút 6-dik évében magához vevé. A pótolhatatlan veszteség az érzékény szívű apát oly erősen sújtotta, hogy leányának halála után még nem is tudott templomi katedrába menni, a fájdalom emlékek hatása alatt, a könyvek árában gyakran fenakadván máskor oly ékeszólással beszélő ajkai.

A kiváló egyházi férfiút fölkereste a legmagasabb helyről jövő ruházatott föl. Majd a törvény a főrendiházi tagtság méltóságával ruházván föl őt, az egykori szegény debreczeni tanuló immár az egyház és a haza főméltóságai között foglalt helyet. De puritán egyszerűségében sokkal jobban szerette egyházi „Főtiszteletű”, mint világi „Méltóságos” címét, a mint ennek egyik egyházkerületi közgyűlésen határozottan kifejezés is adott. A főrendiházban csak egyszer jelent meg.

A mult télen néhányszor már hamar bekövetkezhető végtől feltették óví, s szerető neje egy öríz angyal minden gondjával ápolta a szeretett betegét. Hatalmas életereje többször leküzdötte kórját; de végre folyó hó 6-án délelőtt ágyba esett, életereje rohamosan hanyatlott, s e hó 8-án d. u. fél 3 órakor Debreczen városa négy református templomának összes harangjai

megkondultak, s egy percz alatt tudta mindenki, hogy e város legnagyobb fia, a tiszántúli egyházkerület nagy püspöke, a lánglelkű szónok, az ihletett ajkú imádkozó, Révész Bálint nincs többé...

Révész Bálintban valódi egyházkormányzót, a régi gárdából, egy igaz református lelképást, a haza, az egyház egy fenkölt lelkű bajnokát vesztette el a magyar protestáns egyház. Sirjához méltán záródokolhat el a szerető kegyelet, emléket a magyar protestáns egyháztörténelem Kliója méltán öröközheti meg.

CsIKY LAJOS.

MÁSSAL NEM....

Mással nem lettem volna boldog,
Mint az vagyok veled...
Az a pillanat legyen áldott,
A melyben kis kezud
Kezembe téved, esküvéssel
Fogadtad meg nekem,
Hogy engem soha, jóba', rosszba'
El nem hagysz hűtelen.

Oh, legyen áldott az a percz is,
Most érzem csak becsüt,
Melyben ajkadról legelőször
Törtött le a pecsét,
Kimondva, hogy csak én vagyok az,
Kivel boldog lehatsz,
Hogy mindörökre az enyém vagy,
Enyém léssz és szeretsz.

Az óra is legyen megáldva,
Oly szép emlék nekem;
A melyben rajtad legelőször
Függött tekintetem.
Rég volt, nagyon rég, — már azóta
Oly sokszor láttalak,
Álomban, ébren, — oh, de mindig
Epédve vártalak.

Az a napot is mindig áldom
Ha csak nézek rád,
A melyben téged, drága lélek,
Világra szült anyád.
Melyen egy égi kéz kigyújtá
Sorsodnak csillagát,
Hogy annak fényinél találhass
Reám és én rád.

Oh, legyen áldott életemnek
E négy határköve,
Az emlék róluk hadd maradjon
Szívemnek öröke.
Oh, érzem én, — gondolva rájuk
És fogva kis kezud:
Hogy boldog mással nem lehetnék,
De az vagyok veled!

Legifj. SZÁSZ KÁROLY.

ŐSZI DALOK.

I.

Dérvirágot nevel az ősz a tájón...
Parancsolhadd szívemnek, hogy ne fájjon;
Ha befűtő már a bokros búbanat,
Nincs ott többé helye örömvirágnak.

Mit keserítsz, mért bántod a szívemet,
Szenvedtem én eddig is már eleget;
Ne nyúlj hozzá, úgy sincsen több virága:
Szűró tövis kis kezudet megbántja.

II.

Rázza a szél a sárguló levelet,
Felednék, de ha többé nem lehet!
Elkerülöm messziről a tanyádat,
Pedig úgy fáj, pedig úgy hajt
A szívem is utánad.

Hulldogál a sárga levél az ágról,
Elbujdosok én ebből a határból;
Hogyha aztán sírva keress engemet:
Megmondják, hogy hol találhatsz —
A lehullott levelek.

DOKTOR FERENCZ.

AZ ÖREG TÖLGY.

Mig odakünn viharzúgás hallszik,
Lelkembem sok édes emlék rajzik,
Ott bolyongok újra messze-messze,
Azt a kert kigyózó ósvenyin merengve.

Virágduszben mintha volna fája,
Elbujdosott gyermekét úgy várja.
Megjöttére reszket örömébe'
Sziromkönyvet hullat gond-ülte fejére.

S mint a mikor elhagytam volt régen,
Sudár tölgyfa a kert közepében,
Büszkén üti koronás fejét fel,
Daczolva az idő romboló kezével.

Ki tudja, hogy melyik ősom ültette,
Növésében nagy öröme telen? !
Hány ivadék pihent árnyékába',
Mig a végsők széjjel bolygnak a világba.

Oh, a vén tölgy de sok mindent látott!
Ifjú lánykát, nyíló rózságot,
Kedvesémem höz szivére dölve,
Szemérmesen sügva: a tiéd örökre!

Kérges törzsén nyoma sincs a névnek,
Emlékül mit régen oda véstek.
S ölelő kéz csokoló hód ajkak,
Kéjtől égő szemek, mind-mind oda vannak.

Látott harcba menő daliákat,
A házára ellenség ha támadt!
Féjő szív, patakzó könny kísérté,
Tartóztatva soha de senki se kérte!

Látott győzedelmes harczó népet,
Búban is, bánatban is, hej, részt vett.
Bú és bánat öket meg nem törte,
Megedződött, erősebb lett lelkük telen.

Ha még egyszer láthatnám egy perczre!...
Nem, nem. Reám soha sem ismerne.
A szomorú, összetört alakba'
A vidám gyermekre hogyan találhatna?

VERSENYI György.

EGY ZSANDÁROS HANGVERSENY.

1800-ik évi emlékeimből.

Írta id. Ábrányi Kornél.

Ez volt az az év a magyar nemzet történetében, melyre még a késő unokák is csak a legelkeredetebb érzéssel fognak visszagondolhatni. Mert alig volt még a világon olyan zsmarnoki önkényhatalom, mely egy leigázott nemzetet annyai idón keresztül, tíz éven át, úgy vérig tudott volna kinozni, mint az osztrák szoldateszka és bürokrácia a magyart, szabadságharcza leveretése után. A nevezett év természetesen kivált a tíz között, mert abban élt a nemzetelen boszú legfélevesztettebb korszakát. S a kik átélték e golgothai évet s még életben vannak, alig van köztük egy is, a ki ne részesült volna valami olyas elbánásban, mely, ha rágondol, még ma is agyába szökteti a vért s keserűséggel tölti el valóját.

A *policzaj* és a *zsandár*: ez volt az a két hóhérvirága e kornak, mely kiölni igyekezett minden nemzeti gyökérlajást, s ki akarta pusztítani még a magyar gondolatot is az agyból, a magyar érzést a szívből. Nem is volt akkor kivétel semmi, még a művészet, még a dal, a zene sem; sőt e két utóbbi mondhatni a legdühösebb üldözésben részesült, mert olyan mentővára volt a nemzeti szellemnek, melynek öreivel szemben úgy éreztek magukat a szuronokok és golyók, mint a kísértetes szellemekkel szemben. Ha feléjük dőttek, hát csak az üres levegőt találták, ha pedig rájuk lőttek: azok felfogták a golyókat s visszanyujtották a szellem hóhérait.

Már az időben, mint a magyar művészet egyik szerény közharcosának, nekem is sok minden-

féle kijutott az akkori policzaj és zsandárvilág süttetéseiből. Egy életemem azonban sokkal élesebb jellegű, semhogy érdemesnek ne tartanám átadni az emlékezetnek, mint olyat, mely kellő világot vet ama sötét évre, hol a raffinizott bakó-műveletek nem egyszer körülve jártak a késsel vágható butasággal is. Azonkívül, még annak az igazságszolgáltatásnak is helye nyílik e történet elbeszélésénél, hogy folygyszerre méltó kivételek akkor is fordultak elő a hatalom kezelői közt, kik nem mindenkor s mindenben szolgálták azt a veszett düh vakságával, hanem tudtak tárgyilagosan itélni, emberibb szívvél érezni s fenköltébb szellemben gondolkozni. Persze, hogy az ily kivételek a legnagyobb ritkaságok közé tartoztak, de mégis előfordultak s ha igen, mint idegenek, még emberibb bánásmódban részesítették az üldözötteket, mint ama gyászmagyarok, kik akkor saját véreikkel szemben bakószolgáltatokra vállalkoztak!

Az 1849 év utolsó, Szilvester-éje után a 1850 év első reggelén vértől kelt fel a nap Magyarország láthatárán. Ez azt jelentette, hogy az egész évben ne tekintsünk reá, mert arca folyton véres fog maradni. — Pesten, a fővárosban, töltetni azt az éret, bármily foglalkozása volt is valakinek, hasonló volt ahhoz, mintha életét az egykori velencei ölom kamarák közelében töltötte volna. Egy gondatlanul kiejtett szó, egy a hazafiai érzés szent tüzből kipattant szikra; egy rövid párbeszéd az utczán valamely „Policzaj-Aufsicht” alatt álló egyeniséggel; egy külföldi postabélyeggel kapott levél; az ember magán lakásán valamely multa emlékeztető dal énekése vagy eljátszása a zongorán: elégséges lehetett arra, hogy valaki szorosabb érintkezésbe kerüljön az „Új-épület” falaival.

Az én sorsom is úgy hozta magával, hogy azt a szerencsétlen évet Pesten töltsem. Irodalmi és művészeti élet abszolote nem létezett; a nemzet szellemi munkásai széttüzölve bolyongtak szerte az országban, vagy lakattal az ajkukon s bilincsessel a kezükön szenvedtek valamely börtönben. Könnyebb is volt akkor Pesten megélni a kötelverőnek, mint íróznak e művésznak. Magam sem igen ébredetem reggelenként valami rózsás párnákban. — Az év utolsó előtti hónapja járta; a nedves, hideg november egyik reggelén utam a „Magyar Király” szálló előtt vezetett el, melynek kapuja előtt, nem is remélve, Nagy-Váradi akkori országszerte ismert híres orvostudorával, *Grosz Friggyessel* (közéletünkben szélesen ismert dr. Csatáry Lajos édes atyjával) találkoztam, ki ép akkor szállt ki a bérkocsiból. Hozzá, mint annak előtte családóm házi orvosához, nemcsak a régi hála és barátságfűzőtt, hanem a határtalan tisztelet is, melyet, mint fenkölt szellemű, nagy tudományu s a melletti mintaszerű emberbarát és hazafi iránt is éreztem.

— Mennyire örvendek, hogy így véletlenül találkoztunk, — szólt hozzám meleg öleléssel, — hogy van, mit mivel, hogy érzi magát ebben a vérszagu városban? Vannak valami művészeti kilátásai?

— Épenseggel semmi, — feleltem, — a mi pedig hógylétemet illeti, arról jobb, ha hallgatunk. Szóval: úgy érzem magamat, mint a ki rózsakertbe indult s a helyett tövis-verembe esett.

— Tudja, mit? — folytatá nemes szívű barátom, — én, ügyeimet végezve, holnap reggel indulk vissza Nagy-Váradra. Szolnoktól saját fogatomon, mely ott vár reám. Jöjjön velem s ott rendezzen egy pár hangversenyt. A sikerről jót állak s visszatérve, legalább egy időre biztosítja nyugalmát s lelkenek egyensúlyát.

— Készséggel fogadnám ajánlatát, ha egy nagy bökkenője nem lenne a dolognak. Nincsen utlelem s mint afféle szemmel tartott inter-

nálnak, nincs is semmi reményem, hogy ilyet kinyerhetnék.

— Az nem baj, leviszem én utlelvel nélkül is, — bátorított a derék férfiú, — kiadom orvos-segédemnek. Ne tartson semmitől. A policzaj-és zsandárörök az egész vonalon ismernek, mint a nagyváradi kerület katonai kormányzójának házi orvosát; visszajövet a táborkok majd el fogja látni utlelvel.

A ki mer, az nyer, gondolám magamban, s bizva barátom nagy befolyásában, másnap korán reggel már a szállóban voltam s kevése rá, már ott robogtunk a vasuton Szolnok felé, én pedig azonfelül bizonytalan sorsom felé.

Vasut az időben csak Szolnokot kötötte össze a fővárossal, azontúl az őszi és téli habarékos időszakban sártenger volt az egész alföldi síkság a bihari és erdélyi hegységekig. Ily időszakban maga a hirhető szolnoki gát egy egész fél napot vett igénybe, míg rajta a kiválóbb fogatok is áthatoltak, a láb-és nyaktörés veszedelmének folyton kitéve a kocsiaban ülőket. Orvos barátom támaszra szorult fájós lába folytán, miért is kettős ovatossággal engedett hajtani, s ha az est beállt, akárhol talált a tanya, falu vagy város, ott meghalt s reggelig tovább nem mozdult. Így aztán épen nyolcadnapra értünk Nagy-Váradra, kimerülten az utazás keserves fáradalmaitól. Egészen a nagyváradi policzaj-kordonig nem igen zaklattak utlelvelért, s mint a magyar hírű orvos segédje semmi gyanunak nem voltam kitéve. De a nagyváradi kordonnál pártfogó barátomnak minden tekintélyére és ékeszólására volt szüksége, hogy passzírozaton s csak is a hatalmas katonai kormányzóra való hivatkozás imponált a gyanakvó príbékeknek.

Az osztrák kormányk az ország leigázása után első teendője volt azt egyetemlegesen ostromállapotba helyezni s több katonai területre osztani, melyek élén egy-egy magasabb rangfokozatu táborkok állott „teljhatalmu katonai parancsnok” czimen. Attaluk állottak a területek czivil kormányzó, kik rendszeren a régi, ugnezett „pecsoviaes” párthoz tartozott magyar mágmás és nemesi kasztból kerültek ki. A polgári területek ismét több megyéből kikerekített főnökségekre osztattak, s adminisztrátoraik „megyei főnökök” czimet viseltek. A török világ pasái ezekhez képest valódi angyal szelidségű parancsoló urak lehettek; mert azok, ha a nép lefizette a kiszabott tributumokat, nem igen törődtek sem nyelvél, sem dalaival. Nem így a mi történelmünk e jeles magyarjai, kik gyakran még jobban üldöztek mindent, a mi a szabadság emlékeire vonatkozott, mint maguk az osztrákok s e részben előnyük azok felett még abban is állott, hogy jobban ismerték a helyi viszonyokat, a személyeket, s azok multját és családí összeköttetéseiket. Nem is egy példa volt rá, hogy az ilyen osztrák-magyar pasák adták ki rég elfojtott gyűlöletük s boszujuk mérgét az oly családok tagjai iránt, melyek az azelőtti időkben nem terjedhetett a hatalmuk. Nagy-Váradon én is két ilyen régi magyar nevű pünkösdi zsmnok gyűlölő körébe jutottam, s bár felettük állott a katonai kormányzó, a ki, — mint látni fogjuk, — hatalmas pártolómá vált barátom s az ő meghitt házi orvosa ajánlatára: mégis odáig vitték ellenem az üldözést, hogy még a nemes szívű altábornagygyal szemben is győzelmesek maradtak. De hadd kövsem az érdekes történet fonalát.

Braunhoff altábornagy volt az időben a nagyváradi országrület katonai főparancsnoka. Tetőtől talpig katoná, szigori kötelességutudással, de egyszerűsmin pártatlan igazságszeretettel

és finom modorral és illemérzékkel. Neve, már a mennyiben az akkori körülmények között, s az ő állásában egyáltalán lehetséges volt, csakhamar bizonyos népszerűsége is tett szert, mert a ki csak érintkezett vele, barát vagy ellenség, rokon- vagy ellenérzelmű, elvitte híret méltányos bánásának. Nem is sokáig hagyták meg az állomásán, hanem áthelyezték olyan tartományba, hol kevesebb kém-besugásokat kellett hallgatnia s kevesebb halálos vagy sánczra küldési ítéleteket feltesztetnie.

Másnap, a mint megérkezünk, pártfogó orvos barátom bemutatott a főkörmányzónak s egész családjának, elmondván kilétemet s nagyváradi időzésem művészeti czélját, különösen kikérve a tábornok jóindulatát és pártfogását. Az egész család, mint szenvedélyes zenekedvelő, a legszívesebben fogadott, maga a kormányzó tábornok pedig ama kérdésemre, hogy kihez for-

KALOTASZEGI NŐI RUHÁZAT.

Dr. Jankó Jánosnak a Magyar Néprajzi Társaság legutóbbi ülésén Kalotaszeg magyar népéről tartott érdekes felolvasása alkalmából, mutatványul közöljük a még ez év folytán megjelenő Kalotaszegről szóló néprajzi monographiájának

A NAGYTEMPLOM ÉS KÖRNYÉKE DEBRECZEN FŐTERÉN.

Festy Árpád festménye után.

A DEBRECZENI KOLLEGIUM.

Dörre Tivadar rajza.

duljak s kinél jelentkezsem czélba vett hangversenyem plakátja s megtarthatása végett? egyenesen kijelenté, hogy senkire sincsen szükségem, mert, ha ő beleegyezik, senki másnak beleszóla nem lehet. S még az nap a beterveztett műsorra sajátkezűleg írta rá az *imprimatur*-t.

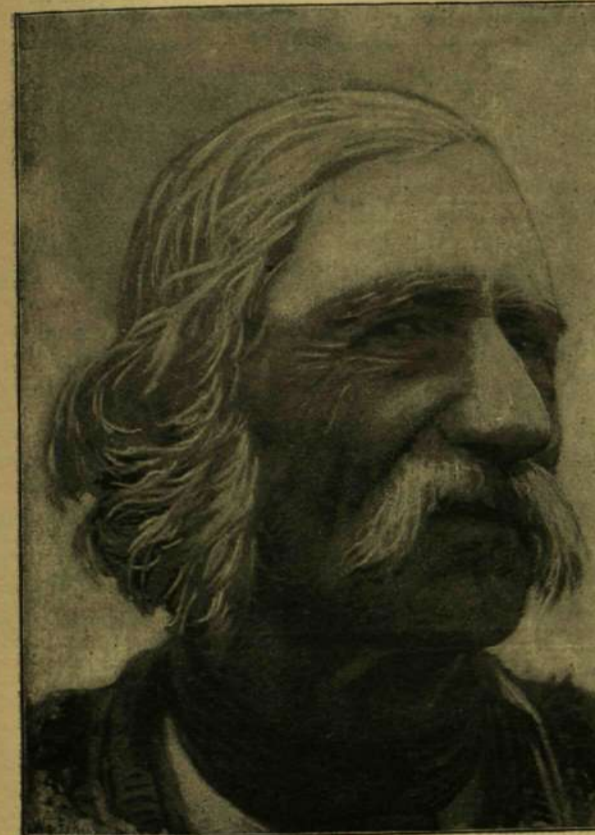
(Vége következik.)

a kalotaszegi nő ruházatáról szóló fejezetét, melyhez illusztrációink egyike is tartozik. A másik három kalotaszegi kép az ottani magyar nép különös anthropologiai sajátosságait tünteti szemünkbe. Mint tudva van, a kalotaszegi magyar török-tatár elemeket is tartalmaz II. Rákóczi György idejéből, s ezen elemek hatása tükröződik vissza a szakértelemmel összeválogatott arctypusokon.

öt vagy néha oly sok ágú, hogy többé nem ágas, hanem folyó pártának nevezik. Hasonlóképpen különbség van a pártviselés módjában is. Mig Bánffy-Hunyadon és a Felszegen a pártát a fej tetején, tehát vízszintes állásban viselik, az Alszegen és a kolozsvári átmeneti vidéken a pártát hátrább a fejélgárára kerül és rézsutos helyzetben áll. Az asszonyok télen-nyáron nagy kendőt hordanak fejükön hátsó kötéssel; otthon fekete, hálószerű főkötőt, melynek elejére, tehát a homlok köré, a 2—3 cm. széles gröngyös esip-

két kötik. A fej díszítéseiből tartozik még a dulantré; ez finom fehér patyolatfátyol, melylyel az egész fejet körülkötik a nyakon, elől a két végét a deréken a kézzel lefogják, hátul pedig a patyolat a sarkakig ér. A dulantrét a menyasszony is viseli, de másféle kötéssel, mint a menyecske. Ha az asszony idősebb lesz, a dulantré is elmarad.

A kalotaszegi nő általában a vállfűs inget viseli: legalább az a divat az egész Fel- és Alszezen. A kolozsvári átmeneti vidék ettől határozottan különbözik; vállfűs inget ott csak a lányok viselnek, az asszonyok inge «asszonyos» vagyis «kötéses». A női ing általában szintén kurtá, csak oly hosszú, hogy a ruhába bele lehet kötni; van egy gallérja, melyet piros vagy fekete fejtővel kivarrnak, továbbá két rövid a könyökön alul végződő, elég bő, de a könyöknél összeszűkülő ujjja, melynek alsó részén van a kivarrt kézelő, két hosszan lelógó hárászbojttal összekötve, felső részén a vállfű szintén kivarva 2—4 újjnyi vastagságban; az ing mellősi hasitéka rövid, ez is ki van varrva két szélén, ez a

Kalotaszegi magyar Magyarokerekeről.

Dr. Jankó János felvétele.

Kalotaszegi leányok fűzős vállban és mellrevalóban Bánffy-Hunyadról.

Dr. Jankó János elvétele.

Kalotaszegi magyarok Magyarokerekeről.

Dr. Jankó János felvétele.

Kalotaszegi magyar leány Magyar-Gyermónostorról.

Dr. Jankó János felvétele.

belül 4—5 újjnyi széles színes posztót varrnak, aztán a szoknyát elől felhajtják, a derékon a kötésbe tűzik, úgy, hogy a pengyel is, a posztó is látható, de csak részben, mert elől kötöt viselnek. A muszuj színe mindenütt sötét, barna, kék vagy fekete; fent a karosú derékon sűrű ráncokban fut össze, melyek a muszuj gallérjában egyesülnek. Ez a gallér B.-Hunyadon csak zöld, a vidéken piros. A gallér alatt mintegy két újjnyira a ráncokat egy különösen e czélra használt varrás, a koczka vagy szedés, fogja össze, mely le van darázsolva (vagyis darázsolással csinálva.) A ráncokban csak az a különbség, hogy egy hányja jobbra, egy hányja balra; általában a mélyebb ráncot szebbnek, városiasabbnak tartják. A muszuj e néven csak az Alszezen és Felszezen ismerik, a kolozsvári átmeneti vidéken mindenütt bagazia a neve; a muszuj darázsfészke helyett ugyanott a rózsásfészket használják s általában azt szélesebbre csinálják, mint a Felszezen.

A muszujnak a legfontosabb része csaknem a posztója. A posztó színe állandó; leányoknál és menyecskeknél mindig piros vagy sárga, idősebb asszonyoknál zöld, öreg asszonyoknál fekete;

e négy színen kívül mást a kalotaszegi nő nem használ, sőt Bánffy-Hunyad még ezekből is kitorli a pirosat; leányoknál asszony muszuján piros posztó nincsen. A posztó két darabból áll, mely legalul többszínű kötéssel vagy fércszedéssel van egybekapcsolva, melynek színeiből csak a posztó színe marad ki. A posztót két szélén sinyorozni is szokták, az alsót állandóan (rendesen fehérrel), a felsőt sinyorozása azonban néha elmarad. A posztó szélessége is változó, kolozsvári átmeneti vidéken keskenyebb mint általában a Felszezen és Alszezen. Bogártelkin azonban 18 cm. széles posztót is mértem. A posztót ki is szokták himezni; legegyszerűbb eset az, mikor az alsó részen, az összekötésnél kihimezik a tulajdonos nevéét és a készítés évszámát. Inaktelken a posztónak csak a jobb felét varrják ki, a bal nem; Bogártelkin az egész posztót gazdagon, széles tulipánokkal háromsorosan himezik ki, mely tulajdonképpen kézzel való tamburirozási munka. A muszuj a legkaczerább és legkihívóbb viselet; a kalotaszegi nő ezt jól tudja s alkalmazkodik hozzá. Régeente vasárnaponként a muszujt leeresztették; ma, ha templomba mennek, fel se veszik, hanem helyette a fersingben mennek; persze, ha délután mulatságra van remény, akkor megint felveszik a muszujt.

A muszujt kiegészítik s nélküle el nem képzelhető női öltönyt darab a *kötény*, melyet a Felszezen és Alszezen kötőnek,

tette: «Elutazom, de adják előbb elem az arany könyvet, melybe családomb neve van beírva, hadd törüljem azt ki saját kezemmel. És adják vissza ösom, IV. Henrik fegyverzetét, melylyel a köztársaságot barátsága zálogául megajándékozta.»

A TÉL KÜSZÖBÉN.

Az őszi szelek beköszöntésével a természet naponként nagy változásokon megy keresztül és néhány hideg eső után azt vesszük észre, hogy itt a tél, az unalmas, hosszú tél, melynek végét többnyire nehezen várjuk.

Az 1890/91-iki rendkívüli szigorú és hosszú tél után beállt rendetlen tavaszt és esős nyarat ritka szépségű ős követte. Ez idő szerint a föld minden részén felállított meteorológikus állomásokon a jövő tél valószínű minőségének megállapításával foglalkoznak. A tengeralatti távirányításból, Londonból, Berlinből vagy Dublinból a hírek és megfigyelési jegyzetek Ausztráliába, Yokohamába és Afrika déli sarkába szüntelenül ide-oda repülnek. A mostanság közlétt hírek, melyeknek nagyobb része asztronómikus számításokon alapul, csakis szakavatott körökben fordulnak meg, de azért belőlük olvasóink számára mindazt ki fogjuk venni, a mit csillagászati és meteorológikus szakismeretek nélkül is meg lehet érteni.

RABSZOLGAKERESKEDŐK ÚTJÁBÓL.

Benjamin Constant festménye.

Mindenek előtt konstatálva van, hogy augusztus vége óta a nap és hold külső jelenségeiben különféle, szabad szemmel nem látható változások fordultak elő, melyek egymással csakis az időre nézve mutatnak némi összefüggést. A hold körül a Melbourne-i (Ausztrália) megfigyelő állomás augusztus 20—22-én két halvány színű gyűrűt tett észre. Ezeket eleinte a felsőbb légkörmozgásokban oly gyakran mutatkozó gözköröknek nézték, melyek nagy hőségben a hold körül mindaddig megmaradnak, míg esők vagy szelek folytán a hőmérséklet meg nem változik. Utóbb azonban kitűnt, hogy ama gyűrűk az időjárástól teljesen függetlenül, még a legnagyobb reflektorok előtt is eltűntek, vagy legalább is láthatók nem voltak, de szeptember 2-án ismét elfoglalták régi helyüket.

A különös tümenyét a Melbourne-i megfigyelés után egyforma körülmények közt valamennyi állomás észrevette, magától értetődően, hogy az időben a geográfikus fekvés viszonyai mérvadók voltak. Egyéb megfigyelések a távszövek elégtelensége miatt csakis a fényképes felvételek nyomán voltak eszközölhetők, de valami különös eredmény ez uton sem lón elérve.

Annyi bizonyos, hogy hasonló tümenyék a hold körül a meteorológikus és csillagászati állomások szervezete óta nem fordultak elő, sőt a Greenwich csillagvizsgáló-toronyban őrzött és rendkívüli pontossággal vezetett naplókban ilyenről említés sem tetetik.

Ezen utóbbi körülmény azonban az akkori asztronómikus műszerek minőségéből magya-

rázható, midőn a mostaniakhoz hasonló megfigyelésekre még gondolni sem lehetett, s a fényképezés nagyszerű segítségét senki sem ismerte. Mindazonáltal kétséget nem szenved, hogy a most felemlített tümeny a ritkábbak közé tartozik, mert 1870 óta, vagyis a nemzetközi tengerentúli megfigyelő állomások felállítására óta, csakugyan nem fordult elő.

Alig, hogy a tudósok a hold ezen bajának megfejtésével foglalkoztak, szeptember 9-én a Stockholm állomás egy sűrűnyelű nap rendkívül sötét színére vonta figyelmüket, mely még a fényképben is 2—3 foknyi szinkulónbséget mutatott. Azóta a két nagy égi testet éjjel-nappal szemmel tartják.

A mi a jövő telet illeti, nemcsak az asztronómikus és meteorológikus megfigyelések, de különösen az állatvilágban tett észlelések után itélve, ismét rendkívül zordon és hosszú télre számíthatunk. A hammerfesti állomás jelentései szerint az Éjszaki-tenger partjairól bizonyos vízimadarak három héttel a szokott idő előtt eltűntek, a mint ez tavaly is megtörtént, de a megelőző években csak elvétve fordult elő és mindenkor, hosszú hideg telet jelentett. Tobolszkból (Szipéria) Dr. Ohler hasonló megfigyelések nyomán jelenti, hogy a sarki rókák és fehér medvék onnan visszatért halászok egyhangú jelentései szerint, már június közepe körül rendes téli szőrt mutattak, míg ez máskor csak július végé-

magát. A Szaharában vagyunk, a rabszolga-kereskedők karavánjában, melynek egy csapata most a homok pusztaságában egy moocsárhoz ér s ott igyekszik égető szomját oltani. A rabszolga-kereskedő nemes arab paripája megveti a nyomorult italt s családánának nyertés által ad kifejezést, de a lánczokra kötött nyomorult rabszolgák, kiknek testén több a csont, mint a hús, önfelédten rohannak a moocsár felé, hogy legalább pillanatnyi enyhülést nyerjenek. A rajz különben nem tüntetheti föl teljesen az eredeti festmény hatását, mert a szín hiányzik róla, pedig Benjamin Constant jelenleg talán a legjelesebb színező az összes francia festők között.

EGYVELEG.

* **Hó a holdban.** A kaliforniai híres Lick-féle csillagvizsgáló-intézetben Holden tanár egy hold-hegységről vett fényképen fényes fehér vonalat talált, mely teljesen megfelelt a hó fényképének. Ha ez a feltevés helyes, a holdban levegőnek is kell lenni s talán élő lényeknek is.

* **A háború előjele.** Klausthal községben, a Harz vidékén, nagy rémületet keltett a «Sciarra militaris» nevű vándorhernyó tömeges megjelenése, melyet a néphit folytonosan a háború és éhség előjelének tekint s ezért háború-kigyónak vagy háború-féregnek is szokás nevezni. Jelenleg az oroszországi rossz termés s a németországi drága gabonának véletlenül megerősítették ezt a babonás félelmet.

THEA-SZÁLLÍTÓ KARAVÁN A SZIBÉRIAI ORSZÁGUTON.

Az angolok keletindiai nagy áldozatait és erőfeszítéseit még mindig nem követi a várt siker, s a thea, az emberi nem kétharmadának egyik legkedveltebb élvezeti czikke, még most is túlnyomólag Kínából kerül Európába. Óriási mennyiséget hoznak ebből évenként, részint tengeri hajókon, részint szárazföldön, Szibérián át. Az utóbbi természetesen nehezebb és költségesebb szállítás, mivel átlag 6—8 ezer kilométernyi utat kell vele megtenni, míg hajózható folyók vagy vasutak nagyban megkönnyítik a szállítását; mindamellett így is sok millió forintnyi értékű theát szállítanak évenként, sőt a forgalom emelkedésben van, mivel általános a nézet, hogy a nem tengeren szállított úgynevezett «karaván thea» aromája inkább megmarad, mint a vizen szállítotté.

A thea-karaván Kínából a nagy Gobi-sivatagon át jut Szibéria határszélére, Kjachta nevű igen tekintélyes kereskedő városba, részint tevéháton, részint ökörszekereken. Itt átrakják az oroszok szekerére vagy szánjaira az évszakok szerint, s egész hosszú kocsis vagy szánorozatból álló karaván indult azután együttesen útnak a nagy szibériai posta-úton egész Tomszkig, hova rendszeren csak két hónap múlva érkezik meg, s a hol a theacsomagokat raktározásuk s gőzhajóval küldik Oroszországba, a karaván pedig ismét visszafordul s európai árukat szállít kelet felé s nagyjából Kínába.

A szibériai thea-karaván, a mint azt képünkön is láthatjuk, meglehetősen lassúsággal halad előre. A lovak, melyeknek ezt a hosszú utat felváltás nélkül kell megtenniök, rendszeren csak 5—6 kilométernyi utat tesznek meg egy óra alatt, s egészen hozzá szoktak ahhoz, hogy a nagy hóban elérhető legnagyobb kényelem kedvéért egymás lábnyomaiba lépjenek s e közben igen gyakran pihennek. Nincsen minden szánnak külön kocsisa sem, sőt költség-kímélés végett gyakran megtörténik, hogy csak 6—7 szánra jut egy felvigyázó ember. Rendes körülmények között nem is okoz ez nagy bajt, mivel a néptelen sivatagokon a lovak egészen szabályszerűen mennek egymás után; de némelykor sok kellemetlenséget okoznak a tolvajok, kik éjjelenként a theadobozokat igyekeznek eltulajdonítani. Időközönként ezek a tolvajok nagyon elszaporodnak, s mivel a kocsis felelős a drága theáért, a kocsisok elkeseredése oly nagy, hogy a rajta csipett tolvaj gyakran életével is fizet merényletéért. A múlt évben történt, hogy a kocsisok egy ily rajta csipett tolvajnak lábát egy fához, haját pedig egy lehajtott galyhoz kötötték, s azután ezt a galyat hirtelen eleresztve, a felesapódó ág a tolvajnak fejbőrét szakította le.

Az a nagy szibériai posta-út, melyen ezek a thea-karavánok járnak, már régóta fennáll, s Szibéria lakott vidéke főképp annak mentén terül. Mivel azonban Szibériában, melynek területe Európánál is nagyobb, alig lakik öt millió ember, igen természetes, hogy a falvak még e nagy posta-út mentén is gyéren fordulnak elő, s az egyes községek között nagyon sok a teljesen lakatlan és műveletlen föld, annyival inkább, mert itt nincsenek tanyák, vagy magánosan álló házak, mint mi nálunk.

Néhány kilométernyire a falvaktól megszűnik a földművelésnek még a nyoma is. Maguk a falvak, bármily eltérő jellegű s eredetű lakosaik vannak is, tojásként hasonlítanak egymáshoz, mivel az orosz kormány (mely atyáskodó gondját még erre is kiterjeszti) csak egyforma építkezési módot enged meg, s kisebb községekben nem is igen van vagyonos ember, ki nagyobb házat építené. Rendszeren a legnagyobb épület a templomon kívül a börtön s a legfeltűnőbb a postaház, melyen az állam czimere van s mely előtt fekete-fehér lámpa-oszlopok vannak. Ezen házakban szállanak meg az utasok legalább a lovak váltása alatt, itt mindig kapnak theát s esetleg más frissítőt, sőt egyes szobák is állnak rendelkezésükre. A városzobák legtöbbször igen büzősek, mivel szellőztetni itt nem igen szeretnek. A falvak szélein legtöbbször vám-sorompók is vannak: de ezek a legtöbb esetben csak arra szolgálnak, hogy a szarvasmarhák és más házi állatok ne kóboroljanak ki a mezőkre.

Heteken át tartó egyhangú útja van tehát a thea-karavánnak, melyet azonban a közbeeső városokban eltöltött elég kellemes órák váltá-

nak fel. Mivel azonban a karaván útja épen nem sietős s az együttes haladás sok mulasztást okoz: a szegény szibériai lakosok már is aggódva néznek a most épülő nagy vasút megnyitása elé, félve, hogy kenyerüktől megfosztja őket. Ezt nem fogja tenni, sőt sokkal több dolgot lesz ezután a fuvarosoknak; de a szibériai thea-karavánok rövid idő alatt épen úgy megszűnnek, mint megszűntek nálunk is azok a karavánok, melyek a debreczeni híres vásárra vonultak évről-évre az ország különböző vidékeiről.

A DEBRECZENI KOLLEGIUM ÉS NAGY-TEMPLOM.

Révész Bálint halála alkalmából bemutatjuk azokat az épületeket, melyek nemcsak az ő működésének főszínhelyei voltak, de egyúttal a «Kálomista Rómá»-nak is főbűszkeségei, a méltán híres debreczeni kollegiumot és nagytemplomot.

A debreczeni kollegium — a mint e főiskolát ósrégi időktől fogva mindenki nevezi — mind e mai napig a legtekintélyesebb főiskolája a magyar protestánsoknak. Van benne hittani intézet, jogakadémia, tanítóképző és gimnázium, sőt egész a legújabb időkig még a reáliskola is itt szelérkedett. A nagy épületben mintegy 50 tanár közel ezer tanulókat oktat, a belkölő növendékek száma évről-évre mintegy 300 s magának a kollegiumnak vagyonosa jóval meghaladja az egy millió forintot, nem is említve, hogy a tanulóknak közölt táplálkozás, ösztöndíj, jutalmak és segélyek czimén évről-évre legalább 30,000 forintot osztanak ki, mely összeg nagyobb részt a kollegium javára tett jótékony hagyományok és alapítványok kamataiból kerül ki. Maga az iskola épülete — illetőleg annak csak utolsó átalakítása s kiegészítése — közel 200,000 forintba

THEA-SZÁLLÍTÓ KARAVÁN A SZIBÉRIAI ORSZÁGUTON.

A RABSZOLGAKERESKEDŐK ÚTJÁBÓL.

Benjamin Constant hírneves francia festőnek egy hatásos képét mutatjuk be olvasóinknak, mely «Szomjúság-oltás a sivatagban» czim alatt ismeretes. A kép eléggé megmagyarázza maga-

nemességét. Szeret egy nőt, aki viszonzza érzelmeit, de nem lehetnek egymáséi, mert utját állja a nő dúságsága. Az ifju végre megszerzi munkája révén, a mit a sors előtte és a szerető szívek egyesülnek. A francia fővárosi és vidéki élet eleven rajzi is érdekelték Tinsenu elbeszélését, melyet Fái J. Béla magyarosan fordított le. Ára 50 kr.

«Dolgozzatok, a míg mecsetek ki nem alszik» — ez gr. Tolsztoj Leó egyik regényének címe, mely most jelent meg Somogyi Ede fordításában és Robicek Zsigmond kiadásában, Budapest. A híres orosz író, ki a társadalmi kérdéseket gyakran merész alakban és tanulságokban állítja elő, e kisebb regényéhez a kereszténység első korszakából merítette a tárgyat, helyesebben mondva, ott keresett színhelyt, hogy a felebaráti szeretet, kegyes élet és munka példát állítsa föl. Tolsztoj a családnélküli, istenes életet helyezi előtérbe. Ára 80 kr.

Kézi lexikon. Az Athenaeum kiadásában a tudományok enciklopédiája indult meg, különös tekintettel Magyarországra; szakfelfiaki közreműködésével szerkeszti dr. Acsádi Ignác. Füzetenként jelenik meg s az első füzet már elhagyta a sajtót. Fő törekvése, hogy a hazai viszonyokra és történelmünkre vonatkozólag minél többoldalú legyen. Összesen 40 füzetre van számítva, minden füzetben három ívvel. A füzetekhez két-három önálló melléklet járul, több színes kép, térkép, stb. Hogy minél jobban terjedhessen, egy füzet ára 30 kr. (lesz összesen 40 háromfüvet.) Az első füzet az «a» betűtől az «államtanás» szóig terjed. Már az első füzet is tanuskodik róla, hogy a «Kézi lexikon» gondtal van szerkesztve.

Naptárak. Az Athenaeum nyomdai társaság az 1892-iki évre az eddigiekénél nagyobb számban adott ki naptárakat. Az Athenaeum nagy képes naptára, mely már 32-ik évfolyamát érte el, a legnagyobb magyar naptár, számos képpel és terjedelmes címtárral. Ára a 408 lapra terjedő, kemény kötésű, 42 képpel ellátott könyvnek egy forint. Szépirodalmi részbe írtak: Jókai Mór, Léva József, Kozma Andor, Murai Károly, Dalmady Győző, Tolnay Lajos, stb. Az «Év történetéből» és «Ismeretterjesztő rész» című szakaszok is több cikket foglalnak magokban képekkel. — A többi naptárak ezek: Az Athenaeum Kossuth naptára Ára 30 kr. Az Athenaeum Petőfi naptára. Ára 40 kr. Az Athenaeum zónanaptára. Ára 25 kr. Az Athenaeum dalos népnaptára. Ára 30 kr. Képes naptár mindenik, színes nyomású címképekkel. A Kossuth-naptárban magától Kossuthról is olvashatni egy tudományos cikket «Naptári magyarzatok» cím alatt. Ezt Kossuth 1875-ben a maga számára írta, s most átengedte a naptárnak.

Magyar munka szerb nyelven. Ivánics Iván budapesti szerb konzulátusi alkonzul lefordította Strausz Adolf munkatársunk gazdasági tanulmányait. Tekintettel, hogy ezek tisztán a Balkán-félszigetre vonatkoznak, jó jel, ha szerb szomszédaink magyar ember kritikájában óhajják látni a saját ügyüket. Ivánics munkáját előbb a belgrádi «Tergovskij novine» közli s azután külön lenyomatban fogják kiadni.

Folyóiratok. A «Természettudományi Közöny» októberi füzete közli br. Eötvös Lorándnak mint az egyetem rektorának az iskolai évet megnyitó beszédét; Istvánfi Gyula a rovarrevő gombákról, Szilassy Zoltán a földtakarmány terjesztéséről, Vangel Jenő házi állataink eredetéről cikkeznek. Ezenkívül még több közérdekű cikk érkekesíti a füzetet. — A «Philologiai Közöny» új füzetében Wesely Ödön a Kazinczy Ferenc Gessner idjilljenek fordításáról értekezik, Baló József a Bajza dramaturgiai munkálkodásáról, Cserépfő József, Kiss Antal, Szamota István írtak még cikkeket Dr. Vácz János Erdélyi Jánosnak a Kisfaludy-társaság kiadásában megjelent tanulmányával foglalkozik. — Az «Erdészeti Lapok», az orsz. erdészeti egyesület közlönye, új füzete is gazdag hasznos közleményekben.

Új zenemű. «Magyar Rapszódia» címen zongoradarab jelent meg Polonyi Elemér zongoraművészől, ki a múlt hangversenyévében feltűnést keltett hangversenyt adott a vígadóban. A zenemű a «Harmonia» társulatnál jelent meg, ára 1 frt 50 kr.

Rákosi Jenő «Aesopus» vigjátéka jubilaris előadást ért meg a nemzeti színházban okt. 14-ikén. Épen huszonöt éves évfordulóra volt, hogy e romantikus vigjátékot először játszották, és sikere azonnal névhez juttatá szerzőjét. «Aesopus» azóta 32 előadást ért meg s ma is megvan hatása. Sikere nem maradt nyom nélkül színműirodalmunkban sem, mert több irak ugyane genreb, s Csiky Gergely is ily stílusú vigjátékkal, a «Jóslat»-tal kezdte meg drámáiról pályáját. Rákosi maga későbbi színműveiben más irányban haladt és fejlődött; első színműve maradt azonban a legnépszerűbb.

Az «Aesopus» jubilaris előadására nagy közönség gyűlt össze, mely nem fukarkodott a tapsokban. Bizonyára sokan voltak jelen azok közül is, a kik huszonöt év előtt tapsoltak egy sok tehetséggel és poetikussal föllépett fiatal fiúnak. Ezek emlékezhetnek, hogy az akkori szereplők közül már csak kettő maradt helyén, Prielle Kornelia (Trunduzia) és Szathmáryné (Sardanapala). A szereplők egy része meg is halt: Szerdahelyi, Tóth József, Lendvay, Paulayné, Szilágyi Sándor már pihennek. Prielle Kornelia a poeziálós vén kiasszony szerepét ma is azzal a finom komikummal játszotta, melyvel mindig elsőrendűvé tudta emelni e mellékes kisebb szerepet. Az első felvonás után ismételtén hívták a

Bonnemain asszony, Boulanger tábornok barátója. Arról a fényképről, melyet Boulangerrel találtak öngyilkossága után.

Bonnemain asszony sírja a brüsszeli Izelles temetőben. Boulanger a fa és a sír jobboldalán levő orgonabokor között látta agyon magát.

szerzőt, de ez csak a harmadik felvonásnál jelent meg. Háromszor hívták ki s percelgék kellett állania a lámpák előtt. Az előadás további folyamán, bár ismétlődtek az ovációk a szerző nem jelent meg. Prielle Kornéliának a szerző gyönyörű bokrétát nyújtott át. A czimszerepet Mihályfi játsza, rokonszenvesen és hatással. A közönség elejétől végig jól mulatott a darabon és az előadáson. — A kolozsvári nemzeti színházban is «Aesopus» játszották ez este.

Az «Othton» című fővárosi írói kör, melynek Rákosi elnöke, okt. 15-én este lakomát rendezett az érdemes író tiszteletére az «Európa» termében. Mintegy kétszáz író, művész és képviselő gyűlt össze s megjelentek a színházak vezetői is: gróf Zichy Géza intendáns, Paulay Ede igazgató, Erva Lajos, a népszínház igazgatója.

A felkötöttök sorát Falk Miksa, az «Othton» egyik tiszteleti elnöke nyitotta meg és visszaemlékezéssel telt ékes beszédében méltatta Rákosi érdemeit. Zajos éljenzéssel járult a társaság Falk szavaihoz s Rákosi megindulással fogadta az ovációt, s válaszában Falknak hírlapírói hatását emelte ki, a kinek ez mindig megadja a jogezését, hogy minden alkalommal fölemelhesse szavát az újságírók nevében. Aztán az újságírókról szól, a kiknek czéhe a közönség szükségletei által legitimált pénzcsináló banda (derültetés), mert minden forgalomban levő emberi értéket ők szabnak meg, s alig van a közéletben ember, a ki kinev vagy nagyobb lenne, mint a hogy a közvélemény ez organumai taksálják. Hanem egymásnak nem adják meg könnyen nagyságok értékét, azt ki kell küzdeni. Ezért büszke rá, hogy neki most jubileumot csinálnak a hírlapírók. Ezután

saját személyére tér át. «Huszonöt év előtt» — folytatá, — alig találok más kifejezést, — a kaosban kóvályogtam, a sötétségben tapogatózdam, nem voltam senki és semmi, csak egy szaladgáló ember az utcán, belelyult abba a sötétségbe a gondviselés keze, üstökön ragadtam a sötétségből a napfényre tett. Akkor is voltak gondolataim és vágyaim. Azt gondolják tisztelt kollégáim és barátaim, hogy azok huszonöt évre terjedtek? Oh nem, én akkor már a halhatatlanságról álmodtam. Mi ahhoz képest a huszonöt esztendő? Huszonöt esztendő nagy idő a lánya néve, a a háborúból várja az ifjút, de mikor az ember drámákat ír és azt hiszi, hogy a halhatatlanságot magának biztoította, s huszonöt év múlva látja, hogy ünnepekre méltatják, és hogy ha darabja megér huszonöt esztendőt, akkor ő megérdemel egy jubileumot. Eltette végül az «Othton». Ezután Papp Zoltán szavalta el Barna Izidorának egy humoros alkalmi költeményét. Majd Agai Adolf el-tette Rákosit. Bercsényi Béla pedig a színművészek nevében azt emelte ki, hogy Rákosi színműveiben érdemes megtanulni a szerepüket, mert huszonöt évig játszhatja a színész. Gr. Zichy Géza, Vadnay Károly, Rákosi Viktor, Galléri Mór, Gajári Ödön felköszöntője után Rákosi ismét felszólt, s megemlékezve az «Aesopus» színre kerülésének körülményeiről, azokat élte, kiknek kezébe a fiatal kezdő írók sorsa van letéve. A társaság éjfélig maradt együtt.

Szigeti József jubileuma. E hó 13-ikán a nemzeti színház közönsége Szigeti József egyik legszebb alkotásában gyönyörködhetett. Shakspeare «Coriolanus»-a került színpadra, s Menenius Agrippát, a szőrtőlő öreg patriciust, ki oly kedélyesen szítja a népet, Szigeti játszotta. Épen e napon volt ötven éve, hogy e kitűnő művész a színpadra lépett. Jubileumot azonban nem akart magának, legalább ezúttal nem, hanem beakarja várni az 1894-ik évet, akkor telik be fél százada, hogy a nemzeti színház tagja. A közönség perczekig tapsal üdvözölte a művészt, s nagy babékoszort kapott. A taps aztán sokszor ismétlődött, és a közönség örömmel győződött meg, hogy a művész mennyire teljes birtokában van folytonosan összes erőinek, szívhez szóló kedélyének és humorának. Nagy Imre (Coriolanus), Jászai Mari (Volumnia), Maróthy Margit kiasszony (Virginia) s a népjelenetekben Ujházi, Vizvári, Gabányi, Zilahi részeseültek még legtöbb elismerésben.

A nemzeti színházban október 9-én egy kis eredeti színművet, egy rövid monologot s egy francia drámát játszottak először. Az eredeti darab igénytelen, a francziában benne van a modern színművek rendes tulajdonsága, sok ötlet, elmés szellem, virtuóz kidolgozás és csekély dráma mag.

A «Legénybúcsú». Szécsi Ferenc monologja nyitotta meg az estét. Náday Ferenc beszélt el egy vőlegény gondolatait, mielőtt az esküvőre menne. Az ilyen monologok úgy érnek valamit, ha elmés szellem fűszerezi. De ebből a fűszerből nem jutott a «Legénybúcsúnak». A francia udonság, Musotte, szerzője az újabb francia irodalom egyik népszerű elbeszélője és regényírója, a realiztikus irányu Guy de Maupassant és Jaques Normand; magyarra Paulay Ede fordította. Az utóbbi alkalmasint a jelenetét végezte, mert a mese Maupassant; egy rövidebb novellában is megírta. A darab czímét egy kis párisi lánytól kapta, a ki festőknek modell gyanánt szolgált, a szindarabban pedig a szerető sorrá képviseli, a mi össze van kötve a feleség kötelességével. E kötelesség különben elég furcsa, mert a darab úgy mutatja föl, hogy a feleség legyen elkészve és legyen oly jó szívű, hogy a férj törvénytelen szülőitjét fogadja el. Musotte gyönyveve a kis modellnek, az olyan nők közé tartozik, a kiknek nincs is igazi nevének. Musotte (a kis pisze) Martinell Jean festő műtermében foglalkozott, csinos, ügyes volt, s a festő szívét megnyerte, de nem annyira, hogy nőül akarta volna venni. Épen Pet tpré Gilberte kiasszonyonál ünneplakodalmat, mikor levél érkezik, mely tudtára adja, hogy eiesen a Musotte-hoz, a ki beteg, s a kire anyai öröm vár. A második felvonás minket is elvezet a beteg ágyához. Jean megérkezik, elérkeznyül. Musotte anya lesz és meghal. Ez a dráma. De hátra van még egy felvonás a tanulás számára. A hitves, a rokonság megtud mindent. Mi történjék most. Gilberte elég nagy lelki, hogy elfogadja a kis porontyot s azután folytatják a lakodalmat. Hát biz ez nagyon realiztikus egy darab, akár foglalatját, akár kidolgozását vesszük. Úgyesen van írva, a közönség elé távalva, noha elég erős fűszertel, de azért becses. Utána Jekelfalussy József lev. tag mutatta be dr. Ráth Zoltán egyetemi magintanának ily című értekezését: «A földirtokos osztály hitel-szükséglete és annak kielégítéséről». Szerző az eredményt jut, hogy hazai viszonyaink sürgősen megkívánják oly hitelintézet alkotását, mely az egész országra kiterjedő fiókhálózatával megfelelő módokat közt a kisbirtokosok hitel-szükségletét is kielégíti. A tanulmányt tetszőleg fogadták.

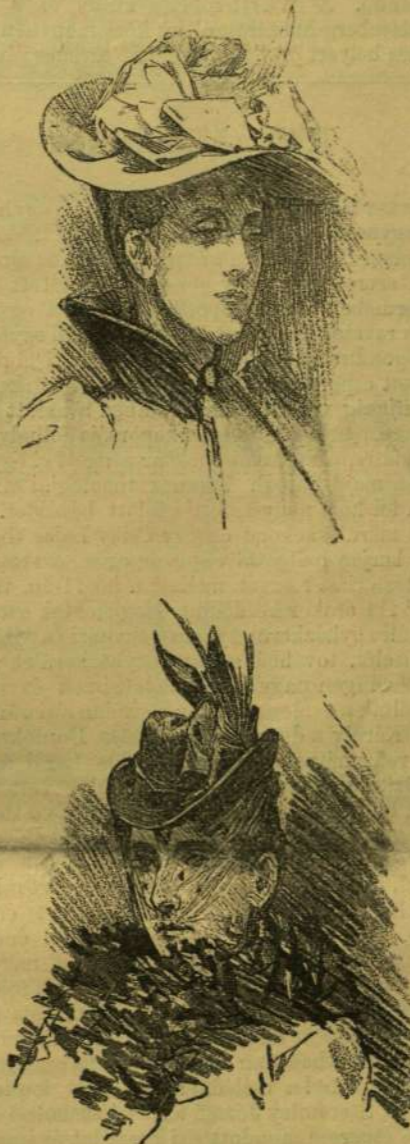
A nemzeti színház tagjai Bécsben. A jövő évben színesen kiállítás rendeznek Bécsben, Károly Lajos főherczeg védnöksége alatt. Külön színpad is lesz, melyen a kiállítás alatt esténként előadásokat rendeznek. A bizottság Európa összes idegen orszá-gainak magas művészeti niveau áll társulatait, illetve személyzeteit meghívta vendégszerelésre s ezek között nemzeti színházunk személyzetét is. A nemzeti színházunk úgy igazgatósága, mint személyzete hajlandónak látszik a meghívásnak engedni s ezért némileg elhatározott dolognak tekinthető, hogy a nyári szünet alatt a személyzet java része fölrándul Bécsbe.

Magyar vigjáték Bécsben. Murai Károlynak a nemzeti színházban hatással adni szokott «Huszár-szerelem» című eleven vigjátékát e hó 9-én a bécsi Volkstheaterben is nem közönséges sikerrel adták elő, Buchbinder Bernát fordításában. A bécsi lapok többnyire kedvezően nyilatkoznak róla.

A király-himnusz ügye. Az országos magyar dalár-egyesület vasárnap tartott választmányi ülésének főtárgya a király-himnusz ügye volt. A bércsézett 141 mű közül 19 pályamunkát jelöltek ki a szűkebb pályázatban való részvételre. A választmány

SÉTA-ÖLTÖZÉK.

ŐSZI KALAPOK.

SÉTA ÖLTÖZÉK.

ugyanis elhatározta, hogy az ügynek sikere érdekében a pályázati határidőt négy héttel meghosszabbítja s az ez idő alatt beérkező műveket a már kijelölt 19 művel együtt szűkebb pályázatra bocsátja. Végül az összes daláregyesületi egyetkek által legjobbnak ítélt három munkát a fővárosban tartandó dalárinnepélyen a nagy közönséggel is megismertetik s csak ezután dönt a jury véglegesen a király-himnusz ügyében.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián e hó 12-kén a második osztály tartott ülést Tóth Lőrinc elnökele alatt.

Schwarcz Gyula folytatta tanulmányát ama régi kéziratról, melyet a british múzeumban találtak s melyet Aristoteles munkájának tartanak. Schwarcz még márczus hóban tartott erről felolvasást, s azt a meggyőződését fejezte ki, hogy e kézirati művet Aristotelesnek tulajdonítani nem lehet, mert sok esemény másképen van azokban előadva, mint Aristoteles munkáiban. Azóta többen szólta a műről, némelyek csakugyan Aristotelesnek tartják, mások nem. Schwarcz ismertette a különböző véleményeket és indokolta azt a meggyőződését, hogy nem Aristotelesé, de azért becses. Utána Jekelfalussy József lev. tag mutatta be dr. Ráth Zoltán egyetemi magintanának ily című értekezését: «A földirtokos osztály hitel-szükséglete és annak kielégítéséről». Szerző az eredményt jut, hogy hazai viszonyaink sürgősen megkívánják oly hitelintézet alkotását, mely az egész országra kiterjedő fiókhálózatával megfelelő módokat közt a kisbirtokosok hitel-szükségletét is kielégíti. A tanulmányt tetszőleg fogadták.

készíteni, az előcsarnokot stucco- és freskó-díszít-ményekkel ellátni s akkor hazánk nagy fiainak szobrai ott elhelyezhetők lennének. Szükséges volna továbbá a természetrajzi gyűjtemények számára külön épület emelni. E terv keresztülvitele maga után vonná a modern képtár kihelyezését is. Végre szükséges volna a természetrajzi gyűjtemények jelenlegi helyiségeinek elfoglalása mellett a magyar jellegű muzeumi könyvtárnak, a régiség- és érem-tárnak, a történeti képcsarnoknak a muzeumba való beosztásával s a hadtörténeti muzeum felállításával a nemzeti muzeumot úgy rendezni, hogy az Magyarország történeti fejlődését lehetőleg teljesen feltüntesse. Az e felett levő eszmecseré után a bizottság helyeselte a tervet s a kivel részleteire és a költségek vonatkozó tájékozás végett albizottságot küldött ki, melynek tagjai: Szalay Imre, Pulszky Ferenc, Hauszmann Alajos, Hollán Ernő, Lechner Ödön és Czizler Győző.

A Petőfi-társaság e hó 11-iki felolvasó gyűlésén nagy számu hallgató közönség jelent meg, mert Jókai is a felolvasók közt volt.

Jókai, a mint megjelent a felolvasó asztalnál, a tapsoktól és éljenzésektől alig tudott szóhoz jutni. Szívnél basa című elbeszélését olvasta föl. Egy diurnista szenedvéseit és boldogságát meséli el, ki feleségével együtt koplal és dolgozik, míg szabad óráiban a muzsáknak áldoz. Ez hozza meg végre a boldogságot és szerencsét is, a mennyiben egy jószágos gróf előadásra alkalmaztatja a kis zeneművet az operaházban és egyszermintd kinevezi hivatalnokká a diurnistát. Ez egyszerű kis mese annyi humorral, annyi derültéggel és kedélyességgel vegyült, a meny-nyit csak Jókai ki tud fejteni. Mikor a rövid föl-

vasás véget ért, a közönség szűnni nem akaró tetszésnyilatkozatokban tört ki. Ezt megelőzőleg Bodnár Zsigmond «A haladás törvénye» című filozofiai és irodalomtörténeti fejtegetésében szolt ama költőkről, kiket a reakcionárius idők hoztak létre és megkülönbözteti ezeket az akció által létrehozott költőktől, mint a kiknek egészen más, az előbbiektől elütő sajátosságuk vannak. E felolvasást is megtapsolták. Tetszésben részesült Szabó Endre «Fent és lent» költeménye, valamint Papp Zoltán (vendég) «Örökgyász» című elegiája, melyet Komócsy József adott elő.

MI UJSÁG?

A király november és december nagy részét Gödöllőn és Budapestten tölti, csakis a delegációk megnyitására, továbbá a toszkánai főherczeg esküvési ünnepelő idejében, a mely végleges megalapodás szerint november 21-ére van kitűzve, valamint a delegacionális ebédek alkalmával fog ő fel-sege Bécsben időzni.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képbén osztrák szerkesztősége Prágában e hó 10-ikén ülést tartott, a nagy néprajzi munka Csehországról szóló részének ügyében tartotta meg alakuló ülését.

Thun gr. helytartó az ülés kezdetén kegyeletes szavakkal emlékezett meg a megboldogult Rudolf trónörököséről. Azután felolvasta Stefánia özvegy trónörökösé üdvözlő táviratát, a mely a következőleg hangzik: «Mai üléskün lelkiileg ott vagyok; szívélyesen üdvözlöm mívnék munkatársait; legyenek meggyőződve, hogy hazafias működésük és szép czélra törő fáradozásaik iránt állandóan élénk érdeklődéssel viselkedem.» Az ülés táviratban mondott köszönetet a védnök herczegnek. Zeissberg szerkesztő üdvözölte ezután a tagokat, majd megbeszél-ték a földolgozandó anyagot és a szerkesztőség összeállítását. «Csehország» kötete 1893. első felében és ötven ivnyi terjedelemben fog megjelenni.

A mayerlingi kolostort e hónap 20-dikán fogja felszentelni Gruscha bécsi herczegének. A király több főherczeggel s magasabb udvari hivatalnokokkal tizenegy órákor érkezik Mayerlingbe s ott lesz a főoltár felszentelésén s az ezt követő misén.

A záróvá alakított mayerlingi vadaskastély U alakú épület; ennek közepe táján áll a templom, azon a helyen, mely egykor Rudolf trónörökös lakosztálya volt. A főoltárt arra a helyre tették, a hol a trónörökös ágya állott, melyen halva találták. A templom igazi remeke a gotikus építészetnek és minden legapróbb részletében művészi kivitelű. A kolostorban most tizenkét felszentelt karmelita-rendű apácza és több novicia lakik.

Emléktábla a Vaskapun. A Vaskapu szabályozási munkálatainak megkezdése emlékére nagy em-

léktáblát állítottak fel a Vaskapun. Az emléktábla a magyar parton az «alibégi» sziklafalba van véve 17 méter magasságra a Duna fölött. A szikla mintegy 40 kilométernyire fekszik a Grebentől, a hol a szabályozási munkát megbezdék. Az emléktáblát Budapesten a «Gereenday A. és fia» cég készítette, s a Dunáról jól látható, mert tíz méter széles és hét méter magas. Diszes keret övezi és rajta egy méter nagyságú renaissance arany betűkkel ez a felirás: «Az aldnai Vaskapunak és a többi zuhatagjainak az MDCCCLXXXVIII. évi XXXI. t. cz. által elrendelt szabályozása megkezdetté»

I. Ferenc József uralkodása alatt
Gróf Szapáry Gyula miniszterelnök idejében

Bellusi Baross Gábor kereskedelemügyi m. kir. miniszter által MDCCCLXXX. szeptember XV-én.

Isten áldása legyen e művön és megalkotóin.»
Wesselényi Miklós szobra. Szilágymegyében azzal a kegyeletes eszmével foglalkoznak, hogy b. Wesselényi Miklósnak a megye székhelyén, Zilahon emlékszobrot emeljenek. A megye értelmiségének régi óhaja ez s most a szilágymegyei tanító-testület ragadta meg a kezdeményezést oly indoklással, hogy Wesselényi Miklós az első a hazában, a ki összes uradalmában nemzeti és felekezeti különbség nélkül óvodákat és iskolákat alapított és azokat 1848-ig saját költségén fenntartotta. Ez a kezdeményezés meggyezerte élénk visszhangra találván, Szikszay Lajos alispán, a megye minden részéből érkező felszólításoknak engedve, készséggel nyilatkozott, hogy a kegyeletes gondolat megvalósítását a maga részéről is elősegíti. Ennélfogva a megye legközelebbi közgyűlésén indítvány fog tétetni a szobor érdekében. Bizottság alakul, mely közadakozásra hívja fel nemcsak Szilágymegye közönségét, de az összes törvényhatóságokat, továbbá Budapest fővárost, mely Wesselényi iránt sok hálával tartozik. Az ügy élén álló férfiak reménylik, hogy a Wesselényi-szobor a millenium ünnepe idejére, 1895-re elkészül.

Munkácsy Mihály több napot töltött Szentesen, s kirándulásokat is tett környékére. Sokat megfordult a nép közt, hogy nagy festményéhez a legérdekesebb és legjellemzőbb alakokat kiválogassa. Volt Ceongradon is. A kiválasztott alakokat lefényképezte. A mestert mindenütt nagy szíveséggel fogadták. Szentestről Kolozsvárra ment, hová e hó 12-én érkezett.

Kolozsvárra elvitte az E. M. K. E. alapító-levelének rajzát is, mely az egyesület hazafias czélját fejezi ki. A nemzeti szellem szárnyas geniusza bércezen vidéken, mely Erdélyt jelenti, a kelő nap sugaraiból előtűnve, magasra emeli az egylet lobogóját s körülötte gyűlvén a nemzetségek, mutatnak a sugarak glóriájában a genius fölött az Emke tündöklő négy betűjére. A genius lábainál alföldi rózaszelen fiatal anya tanítja könyvből gyermekeit. Munkácsy Mihályt az Emke palotájában nagy ünnepélyességgel fogadták; gróf Teleki Domokos mondott üdvözlő beszédet; az egyetemi ifjúság küldöttségileg tisztelgett nála; Munkácsy az esti vonattal Bány-Hunyadra utazott, hogy ott szintén magyar típusokat keresen nagy festményéhez. Itt a művész Gyarmati Zsigi vendége volt. A színházban diszolóadást rendeztek tiszteletére, melyen «Krisztus Pilátus előtt» című festményét élőképben mutatták be.

Uj festészeti mesteriskola. A közoktatási miniszter a jövő évben új mesteriskolát nyit, mert a festészeti első mesteriskola felvételre jelentkezők száma mindig messze túlhaladja a rendelkezésre álló helyek számát. A minta-rajziskola által Lotz Károly tanár osztálya számára bérben tartott műterem, valamint a festészeti női tanfolyam számára bérelt lakás 1800 frtnyi évi összegre megelémlvén 30,000 frt, 6% kamat- és törlesztési járuléknak, ez összesen a miniszter a nevezett kiváló mesternak az összerkerti telken megfelelő mesteriskolát épített.

Őszi lövészény. A nyolcz napra terjedő őszi lövészények október 13-án értek véget. A versenyek mind végig megtartották szokott közönségük érdeklődését, s ez az utolsó napon érte el tetőpontját, a mikor egy a nagy tribun mint az előbbi helyek zsufolva voltak. Az utolsó napi versenyek lefolyása a következő volt. A kőbányai díj 1000 frjtát Blaskovich E. «Primás II.»-je, a 2000 frt kladribi-díjat a D. W. F. szövetség «War-Horn»-ja, az októberi handikap 9000 frjtát gr. Apponyi Antal «Advance-Flag»-ja, a kancaza díjat gr. Hunyady Imre «Weather»-je vitte el. Az eladó versenyben gr. Károlyi I. «Mikor»-ja, s a záró versenyben Erlanger «Brownie»-ja lettek a győztesek.

Magyar utazó Afrikában. Zilahi Kiss Lajos, a magyar földrajzi társaságnak elküldte uti naplójának egy részletét, mely a délkeleti afrikai szigetcsoporthal foglalkozik. Hazánkba jelenleg Reunion francia gyarmatban tartózkodik és már tizenhat év óta van állandóan Afrika különböző vidékein, hosszú ideig tartózkodott Madagaszkár szigetén is. Utazásainak eredményeit részben már feldolgozta és azokat 5—6 kötetes munkában fogja kiadni.

Stanley új expedíciója Afrikába. Londonból jött hírek szerint Stanley Ausztráliából ismét a Kongó-vidékre megy, hogy egy új Kongó-expedíciónak álljon az élére. Azt mondják, hogy Stanley az expedíciónak részleteit már megbeszélte Lipót belga királlyal. Az expedíciónak második parancsnoka Jephson lesz.

Igazítás. A Vasárnapi Ujság 41-ik számában a következő tolibák fordultak elő, melyeket ezennel igazítunk. A «Görgei vezérkara és katonai kísérete» című képen Dufour százados neve helyett Duffaud olvasandó. A Würtemberg király és a magyar Würtemberg-huszárokról irt közleményben Parrot ezredes helyett gróf Paar Alfréd ezredes olvasandó.

HALÁLOZÁSOK.

RÉVÉSZ BALINT temetése. A tisztántúli egyházkerület nagyevű püspöke folyó hó 8-án d. u. 1/3 óra körül halt meg. Holttete másnap átvitelték az általa annyira szerett s nagy gondal fejlesztett főiskola dísztermébe, a hol koporsója számára egyszerűen díszes ravatalt állítottak föl. A tisztántúli egyházkerület főgondnoka, Váilly János, a már Debreczenbe érkezett esperesek, a főiskolai teljes tanárkar és tanuló ifjúság vártak a díszteremben a halott megérkezésére, s midőn a püspök koporsója felhelyeztetett a ravatalra, a főiskolai énekhar zengett el egy gyászéneket, majd Balogh Ferencz theologiai tanár tartott a főiskola nagy halottja fölött beszédet. A bánatba merült, zokogó özvegy Csiky Lajos theologiai tanár karján hallgatta végig az egész szertartást. A temetés óriási részvét mellett f. hó 11-én, vasárnap d. e. 1/11 óra körül kezdődött. Megjelentek azon a tisztántúli egyházkerület összes egyházi és világi főbb tisztviselői, továbbá a nagy egyházkerület minden vidékéről igen nagy számmal lelkészek és világiak. Ott voltak a temetésen Kún Bertalan a tisztánnteni, Szász Károly a dunamelléki, Szász Domokos az erdélyi református és Zelenka Pál a tiszai ág. hitv. egyházkerület püspökei. Képviselve volt Kolozsvár, a budapesti ev. ref. egyházközség és a theologiai akadémia, sőt a távoli Páparól is eljött Révész Kálmán, Révész Imréné, Debreczen másik egykorú nagy Révészének fia. Lehozatván a díszes koporsó a kollegium udvarára, fölszúndt az énekhar éneke, majd egy közönséges temetési ének, s a főiskola tanárai átvittek a holttetet a nagy templomba, hol először Szász Domokos tartott fölőtte halotti imádságot, majd Szász Károly olvasta föl életrajzát s mondott fölőtte búcsúztatót. Ezután megindult a beláthatatlan hosszú menet a czepléd-utcai temetőbe, a hol a családi sírbolt előtt lefőttetvén a koporsó, Szeremley József, az alsó szabolcsi egyházmegye esperese mondott síri beszédet és imádságot, mely után a polgári dalegylet gyászénekének hangja között átadták Debreczen városának nagy halottja az örök nyugalomnak.

Elhunytak a közelebbi napokban: RADICS JÁNOS, görög keleti plébános, szentszéki ülnök, köztisztviselőben részesült férfi, ki közel negyven évig működött Szabadkán, s harmadéve ülte meg félszázados papságát, 76 éves, Szabadkán. — HARRACH JÓZSEF, szászregeni polgár, 79 éves korában. Dr. Erdődi Béla, a Ferencz-József nevelő-intézet kormányzója, továbbá dr. Harrach József tanár és Erdődi Ernő fővárosi tanító atyjukat gyászolják az elhunytban. — MATHEVNYI DEZSŐ, fővárosi rendőrtanácsos, több ízben volt országgyűlési képviselő, 51 éves korában, Budapesten, önkéziileg vetvén végét életének. — JEGGER ANDOR sebész, Kolozsvár egyik régi polgára és ismert alakja, 83 éves. — MATHEVNYI ISTVÁN, a főváros tekintélyes polgára, sőtömester, az arany koronás érdemkereszt tulajdonosa, a fővárosi IV. kerület helyettes előjárója, a f. v. s. utó ipartársulat elnöke, ipar és keresk. kamarai tag, élete 55-ik évében Budapesten elhunyt. — PLATHY GYULA, ügyvéd, 1848—49-iki honvéd-főhadnagy, Trencsenben, élete 62-dik évében. — FRITS VILMOS, fősólagbíró, Vöröspatak. — PRONAY ELEK, 82 éves korában, e hó 11-én Szécsény-Kövecskén. — ONÓDY MARCZELL, dr. Onódy Adolf egyetemi magántanár testvéröccse, 26 éves korában, Budapesten. — HOLLÓS JENŐ, a székesfehérvári pénzügyvizsgálóság osztályvezetője, élete 34-ik évében. — TURCSÁNYI VINCZE, 1848/9-iki honvéd-főhadnagy Nagy-Lapson, élete 67-dik évében. — SALVI JÓZSEF, a magyar operaszínház zenekarjának kiváló tagja, az első hegédütsök egyike.

Özv. gróf BETHLEN JÁNOSÉ, szül. hadadi báró Wesselényi Zsuzsanna, élete 84-ik évében Vajdakarácson. Halála széles körökben nagy részvétet keltett. — Magyarországi Somboly Jánosné, szül. Tholdy Rozália grófnő 77 éves korában e hó

6-án, Sófálván. — SÁRKÖZY ÁBRAHÁMNÉ, szül. Dubraviczky Amália 86 éves korában, Tápó-Szelén. — VÁGI MIHÁLYNÉ, szül. Kranzthor Eugénia Debreczenben, élete 26-dik évében. — ÖZV. MITLERNÉ, szül. Goldberger Regina asszony, a néhai ismert nevt. dr. Mitler orvos özvegye, Aradon, élete 75-dik évében. — KREYBIG GIZELLA, Kreybig Lajos, budai realiskolai tanár leánya, 13 éves, Budapesten.

Szerkesztői mondanivalók.

London. D. T. A képet és a hozzátartozó közleményt köszönettel vettük.

Páris. J. Za. Egy héttel ezelőtt elküldöttük. Bp. S. M. Lapunk zártakor érkezett, s így társulapunkban, a «Politikai Üldönségek»-ban közöljük a jövő szerdán.

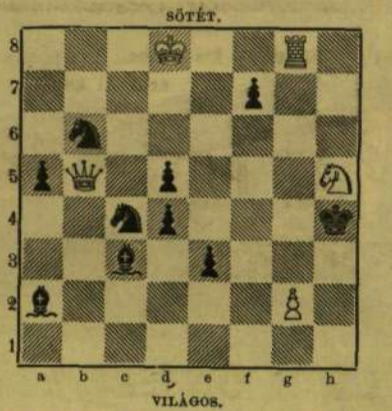
Anyámnál. Gyakori eset, hogy a versró olyant is lát versében, a mi nincs benne, s az olvasó, ki nem a szerző szemével nézi, semmit sem lát. Itt is az az eset forog fenn.

Harcz az éjben. A balladai hangot szerző elég jól eltalálja, a balladai cselekményt azonban nem tudja jól megalkotni. Az előzményekből mit sem sejt, mert Rákóczy eselése nem tartozik a tulajdonképi tárgyhoz, így a magyar és pogány bajnok vagdalkozása érthetetlen. Ki az a nő, a ki miatt nem nyughatnak a sírban? Ali kedvese, a kit Balogh Máté elrabolt, vagy elcsábított? Ezt csak gyaníthatjuk, de oly világosan, hogy a két hős haragjának és gyűlöletének indító okán elfogadhatók, nem tudjuk meg a versből.

A rongy. Okosan van elgondolva, de versnek nagyon gyenge.

SAKKJÁTÉK.

1685. számú feladvány. Nanz H. tól.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1677. számú feladvány megfejtése
Lloyd Samu-tól.

Megfejtés.
Világos. a. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Be4-d4 ... Bh4-h6: (a) 1. ... F7-t. sz.
2. Fe4-b4 ... t. sz. 2. Ba1-a1: t. sz.
3. Ba1-a6: v. 3. Fe4-v. mat.
Fb1-a3: v.
Vg5-e3 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács József. — Kézdivásárhelyt: Győrbiro Gergely. — Kecskemét: Balogh Dienes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 40-ik számában közölt képtalány megfejtése: Üres ház tárca mindig.

HETI-NAPTAR, október hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
18V. D. 22 Lukács ev.	21 Lukács	6 F. Tamás ap.	16 Szc. 2V.
19H. Alk. Péter év.	Szűrény	7 Sarg. s Bak.	17
20K. Vendel	8 Palágia	8 Jakab ap.	18
21S. Orsolya sz.	Orsolya	9 Jakab ap.	19
22C. Koridula sz.	Koridula sz.	10 Enlamp s.	20
23P. Kap. János	Kap. János	11 Püllöp diák.	21
24S. Rafael főangyal	Rafael	12 Probus	22 S. Ber.

Holdvilágítás. ☾ Utolsó negyed 24-én 3 óra 12 pk. d. u

Fekete, fehér és színes selyemkémek 60 kr.-tól egész 15 frt 65 kr.-ig, méterenként — simán és mintázva (körülb. 240 különböző minőségben és 2000 különféle színben, alappal stb.) szállt ruhánknak és végzésünkre vám- és viteldij-mentesen Henneberg G. (csász. és kir. udv. szállító) gyári raktárak, Zürichben. Minták postafordultával. Levelekre Svájcba 10 kr.-os bélyeg ragasztandó.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hölgyor
La VELOUTINE
Különleges Rizsor
BISMUTTAL VELOUTINE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

VÉGHLESI
VERA
FORRÁS
Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb szén-savdús, égvényes savanyúvize, Véghles-Szalattán, Zólyomm. mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban: Erzsébet-körút 56. szám alatt, továbbá fűszerüzletekben és vendéglőkben! Telefon összekötés. Számos raktár a vidéken.

Csak 3 frt
a legzebb és legérdezőbb
Karácsonyi Ajándék.
(Emlék az elhunytokról.)
Alapítva 1861. évtől
Bismutttal

Arcsképek életnagyságban
Bármely beküldött fénykép után.
Előleg 1 frt. Szállítási díj 10 nap.
A hó hasonlatos képek készítését vállaljuk. A fényképek ártatlan marad.
Karácsonyi ajándéknak szíves megrendelések előbb küldendők be.
BODASCHER SIEGFRIED,
jutalomdíjazott műterem,
Bécs, II. Grosse-Pfarrgasse 6.

Hirdetések elfogadtnak a kiadó-hivatalban, Budapesten, IV., egyetem-utca 4. sz. a.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható
GRÓF ANDRÁSSY GYULA BESZÉDEI
KIADTA
LÉDERER BÉLA.
ARCZKÉPPEL
ELSŐ KÖTET. 1847—1868.
Ára fűzve 3 frt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:
Az egyévi önkéntes a közös hadseregben és a magyar kir. honvédségben.
Kézikönyv
EGYÉVI ÖNKÉNTES-JELÖLTEK,
továbbá
papnövendékek, tanítójelöltek, öröklött mezei gazdaságok birtokosai, családfenntartók és a hatóságok számára.
Az új véderő-törvény (1889. VI. t. cz.) alapján
HITELES FORRÁSOKBOL
(törvényekből, rendeletekből, szabályzatokból és utasításokból)
szerkeszté
KACZIÁNYI GÉZA
magyar kir. sz. k. v. honvédhadnagy.
Írálymintákkal. — Harmadik teljesen átdolgozott és tetemesen bővített kiadás.
A teljes munka ára egy kötetben fűzve 1 frt 20 kr.
Külön: I. fűzet, 80 kr. — II. fűzet (vége), 40 kr.

ELSŐ RÉSZ. A védőtörvény és a katonai szolgálat általános elvei. A véderő-törvény. — Tervezési beosztás, hadkiegészítő hatóságok. — A rendies sorozás előmunkálatai. — Kedvezmény a tanulók számára a jelentkezés körül. — Az állításra kötelezetteknek tilos megzavarni. — A szolgálatról való mentesség kedvezményének érvényesítése. — A póttartalék.
MÁSODIK RÉSZ. Az egyévi önkéntesek. A védőkötélzettség és tényleges szolgálat tartama. — Az egyévi önkéntesség feltételei. — A főgymnasiumokkal és főrealtanodákkal egyenjogú intézetek. — A tudományos képzettség igazolása felvételi vizsga által. — Az egyévi önkéntesek jogai. — A folyamodványok benyújtása és okmányolása. — Az orvosnövendékek, gyógyszerészek- és állatorvosokra vonatkozó külön szabályok. — A hadköteles kor előtt folyamodók fölavatása. — Egyévi önkéntesek fölavatása sorozás utján. — Az egyévi önkéntesi jog utólagos megadása. — Az önkéntesi jog megadása póttartalékosok részére. — Az önkéntesi jog megadása háború ideje alatt belépőknek. — Szabad választás a szolgálati kedvezmények között. — A honvéd-önkéntesek. — Az egyévi önkéntesi jog elvesztése. — Önkéntesek, kik hivatászerű hadapródok akarnak lenni. — Tengerész-jelöltek felvétele a hadi tengerészetbe.
HARMADIK RÉSZ. A tényleges szolgálat. A szolgálat megkezdése, elhalasztása. — A szolgálat első éve. — Athelyezés más oszpathoz, saját költségén szolgálati lakása, becsületdíj eljárás. — Az önkéntes-iskola. — A honvéd-önkéntesi iskola. — Alhíztá vizsga, gyakorlati kiképzés. — A tisztá vizsga. — A tisztá kinevezésre szükséges okmányok. — A vizsga elhalasztása, le nem térése. — Az egyévi önkéntesek második tényleges szolgálati éve. — Az egyévi önkéntesek tényleges szolgálat a hadi tengerészetnél. — Az egyévi önkéntesek tényleges szolgálat a katonai igazgatási szakoknál. — Az egyévi önkéntes orvosnövendékek tényleges szolgálat. — Az egyévi önkéntes gyógyszerészek tényleges szolgálat. — Az egyévi önkéntes állatorvosok tényleges szolgálat. — A póttartalékosok egyévi önkéntesi szolgálat. — Az egyévi önkéntesek kezelése háború (mozgósítás) esetén. — Kedvezmény a főiskolák hallgatói számára.
NEGYEDIK RÉSZ. Tartalékosok és póttartalékosok. A póttartalékosok katonai kiképzetése. Fegyvergyakorlatok. — A tartalék-leszámosság fegyvergyakorlatok. — A tartalék-tisztek (katonai hivatalnokok) és hadapródok (segéd-orvosok) egyver (szolgálati) gyakorlatok. — Athelyezés a honvédségbe. — Elbocsátás és kilépés a hadseregből (honvédségből). — Ugyirát-minták az első és második részhez. — Ugyirát-minták a harmadik és negyedik részhez.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:
A törvényhatósági közigazgatás kézikönyve.
A fennálló törvényekből és rendeletekből rendszeresen összeállította
GRÜN WALD BÉLA.
Első rész: A közigazgatás feladatai.
I. kötet: A közigazgatás és a személyi élet.
II. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet.
III. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet (folytatva). — A közigazgatás és a társadalom. — Gyámi és gondnoksági ügyek. — Igazságszolgáltatás. — Katonai ügyek.
Második rész: A közigazgatás közegei a törvényhatóság körében
IV. kötet. (befejező): A község. — A törvényhatósági joggal felruházott város. — A vármegye.
Harmadik, bővített és javított kiadás.
Ára fűzve 12 frt.
A négy kötet csak együtt kapható.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárban kapható
NEMESSÉG.
KÉZIKÖNYV NEMESI ÜGYEKBEN.
Irtá!
MARCIÁNYI GYÖRGY LOVAG.
NEGY TÁBLÁVAL.
Ára fűzve 1 forint 60 krajczár.
TARTALOM: Előszó. — Bevezetés. — Osi nemesség. — Katonai arisztokracia. — A nemességéről általában. — A magyar nemesség. — A mai magyar mágnesi intézmény mint apródúru szálló örökös főnemesei rend. — A magyar nemesei indigenitás. — Ausztria örökös tartományainak nemesei inkolitása, illetve indigenitása. — A nemesei előjogok. — Alapítványképeség. — Osi próbák, nemességi ezimeraprobációk. — Hiteles helyek. — A dedikáció, azaz a törvényes származás bevezetése. — A nemesei levéltárak hiányossága és hanyag vezetése. — Udvari és nemesei méltóságok, melyek csak ősi próbák letétele által nyerhetők meg. — Udvarképeség. — A os. kir. kamarási méltóság a nemesei apród rang és az udvarnál való megjelenhetés előjogának megszerzéséhez szükséges ősi próba (4 ábrával). — A souverain méltái (johanniták) lovagrend (4 ábrával). — A magas német lovagrend. — A m. kir. Szent Istvánrend. — A os. kir. csillagkeresztűs hölgyrend, palota és udvarhölgyek. — A nemesei hályalapítványi intézetek. — A os. kir. asztalnoki udvari méltóság. — Az arany-sarkantusy rendje. — Az osztrák-magyar érdemjelek. — Néhány külföldi nemesei lovagrendről. — Csimek és ezimezések. — A lovagi cím Magyarországon.

Nincs többé köhögés!!
MELL- ÉS TUDÓBAJ ELLEN!
Dr. med. Fáykiss szepesti kárpáti növénykivonat

Egy üveg ára használati utasítással 75 kr.
Caulcoria 1 dobozal 25 kr. Tea 50 kr. ká 25 kr.
Tizenöt év óta legjobb eredménnyel használják köhögés, rekedtség, kataraktus, hökhurut, náthálás (influenza), szék-mellúság, tüdőgyulladás stb. ellen. Eredetiben kapható Fáykiss József „nagy Kristóf”-hoz címzett gyógyszerárában Budapesten, továbbá Török József gyógyszerárában, Király-utca. — Postai megrendelések azonnal eszközöltek.

Eucalyptus-szajessenzia!!
(Osztr.-magyar szabad, kitüntetve Párisban, 1878.)
A legesszerűbb, tartalomdúsabb (78% hatásos alkotórész), legelismertebb higiénikus készítmény, a szájápolására, a rossz szag megszüntetésére, a fogak fentartására s óvszer gyanánt a torokbajok ellen; alkalmazkodási és használati utasítással Med. Dr. Faber C. M., bold. Miksa császár ő felsége udv. orvosától. 1 üvegesével frt 1.20. — Szétküldési raktár: Bécs, I., Bauernmarkt 3, és minden bel- és külföldi gyógyszerárában és illatszerekkereskedésben. 4512

BUTOR
RÉSZLETRE.

Butorokat, szőnyeget, függönyöket kaphatnak olcsó áron minden állású szolid évi lakók, mint hivatalnokok, lelkészek, tiszték, kereskedők
Budapest, IV., magyar-utca 1. sz. I. emelet
d. e. 8—12 és d. u. 2—6-ig. 4509

GRANDS MAGASINS DU
Printemps

NOUVEAUTÉS
Ingyen és Bérmentve

küldjük a legújabb divatot tartalmazó nagy illusztrált Catalogust a téli évadra.
Megkeresések czimzandók:

JULES JALUZOT & Co
PARIS

Ugyancsak bérmentve küldetnek a *Printemps* oriasí raktárán levő szövetek mintái, árát és fajt lehetőleg meghatározni kérünk.

Expediitio Magyarország részére
portómentesen 25 franktól kezdve.

Vámmentes küldemények föltételei a Catalogusban. Továbbító-és vámkezelési házurk: **Salzburgban, Mozartplatz, 4.**

Levelezés Magyar nyelven.

MEZEI EGEREK
tömeges és biztos kipusztítására ajánlom az általam készített és már eddig is sok előkelő uradalmakban, nagyobb gazdaságokban, ugyazinté több községekben a legjobb sikerrel használt

EGÉRMÉRGET
labdac alakban, eddigi tapasztalatok szerint 1 holdra 1—2 elegendőnek bizonyult; 100 kilo ára 45 frt, egy 5 kilós láda 3 frt o. é. Bővebb értesítéssel bérmentve szolgálok. Sipőcz István gyógyszerész, Pécselt (Baranyamegye). 4515

ARADI VÉRTANÚK
ALBUMA
Szerkesztette: VARGA OTTÓ.
224 negyedréti lapos díszmű. 4510

Szövegét irták: Bóvik G., Degré A., Irányi D., Lukácsy M., Vadnay K., Vendrei (Aschermann) és más egykoruk; továbbá: Ooncha Gy., Márki S., Szana T., Váradí és mások. A szöveget ZICHY M. és más művészek 40-nél több eredeti rajza díszíti és több vértanú-levél autogramm.

Ára bérn. küldéssel: kötve 4 frt; vellenn díszk. 6 frt 50 kr.
Rendelhető szerkesztőnél: Budapest II. ker. főgymnasiunban.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

ARANY KINCSTÁR
Nélkülözhetlen tanácsadó minden családnak és háztartás számára.

Szerkesztette
BENICZKY IRMA.
Ára fizve 80 kr. Ára kötve 1 frt.

VASÁRNAPI UJSÁG

BUDAPEST, OKTÓBER 25. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

43. SZÁM. 1891. Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre — 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre — 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt fél évre — 3 •
Külföldi előfizetőknek a postaiag megfizetendő vitelljél is csatolandó.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA HÁROM KELET-INDIAI TAGJA.

Egy félszázad telt le Körösi Csoma Sándornak rövid volta mellett is tüneményes, tudományos pályafutása után, de az a szellemi kapocs, a melyet az ő keze fűzött hazánk és a távol Kelet között, azért el nem szakadt s mindig akadt a nyelvészeti búvárlatoknak egy-egy kiváló bajnoka, a ki föntartotta azt az érintkezést, mondhatnók, csereviszonyt, mely a magyar tudományos akadémia és a kelet-indiai tudományos mozgalmak góczpontja, a kalkuttai Asiatic Society között épen feledhetetlen székely tudós hazánkfiának fáradozásai folytán keletkezett.

Kelet-indiai fénykép után.
Babu Rajendralála Mithra.

Tudjuk, mily megbecsülhetetlen érdemei vannak e viszony föntartása és ápolása körül jeles hazánkfiának, Duka Tivadarnak, a ki Kelet-Indiából Londonba költözése után sem szünt meg az érintkezésnek legbuzgóbb közvetítője lenni. Ő hívta föl akadémiánk figyelmét ama jeles kelet-indiai tudósokra, kik a tudományos búvárlatoknak azon szakmájában, melyben Körösi Csomának uttörő és vezérszerep jutott, világszerte ismeretessé vált nevet vívtak ki maguknak s kiket érdemeik méltánylásául aztán akadémiánk is külső tagjai sorába választott, mely kitüntetést azok mindenkor hálával és rokonszenvük ismételt kifejezésével fogadtak.

Kelet-India e tudósai közül hármat mutatunk be olvasóinknak. Kettő közülök valódi hindu bennszülött, a harmadik angol ugyan, de tudományos munkálkodásának szintén Hindosztán szolgáltatta mind anyagát, mind színterét, s ezért teljes joggal sorolhatjuk a másik kettő mellé. E három tudós ketteje már nincs az élők között, egy év lefolyása alatt elragadta a halál s ez szolgál most alkalmul nekünk, hogy róluk megemlékezzünk.

I. Babu Rajendralála Mithra.
1822—1891.

A három hindosztáni tudós egyikének, Babu Rajendralála Mithrának neve nem ezúttal fordul meg először lapunk olvasói előtt. Tizenhét évvel ezelőtt mutattuk be akkori arczképét ugyancsak Duka Tivadar tollából kelt méltató sorok kíséretében.

E bő ismertetésből, a megboldogult tudósunk utolsó éveiből felvett arczképe mellett, ez úttal csak a főbb adatokat emeljük ki, megpótolva

azzal a szomorú jelentéssel, mely «a hindosztáni tudósok e fejedelmének» haláláról értesít.

Rajendralála Mithra, a kalkuttai Asiatic Society alelnöke, tudományánál fogva hazájában magasrangú egyén (ezt fejezi ki a neve elé illesztett «Babu», «úr» czim) 1822 február 26-án

Kelet-indiai fénykép után.
Mahámahopádhyája Mahásacsandra Nyáyaratna.

Kelet-India fővárosában Kalkuttában született, az előkelő Mithra hindu családból, mely nemeségét még a X. században nyeré, hazájának minisztereket, hadvezéreket adott, e század kezdetén azonban a háborúk következtében elszegényedett. Rajendralálának adatott családjá régi fényét, bár más téren, újra visszaállítani. Már öt éves korában tudta hazája nyelven, a bengálin, az olvasást és számvetést; egy évre rá már a persa, nyolcz éves korában az angol nyelv tanulásához fogott s tizenhat éves korában mind a három nyelvben tökéletességre vitte. Kezdetben az orvosi pályát választá s annak tanfolyamát, folytonos kitüntetések között csaknem befejezé, midőn orthodox nézetű atyja őt e pályáról leterelé. Ekkor jogi és irodalmi tanulmányokra vetette magát s a Brahmság szent, de kihalt nyelvét, a szanszkritot kezdte tanulmányozni, a mire kedvező alkalma nyílt, midőn az Asiatic Society a már ekkor névre kapott tudóst 1846-ban könyvtárnokául, tehát ugyanarra az állásra választá, melyet ő előtte néhány évvel dícsőült hazánkfiá, Körösi Csoma Sándor töltött vala be. E hivatalát Rajendralála tíz évig viselte, bámulatos szorgalommal gyűjtve a nyelvészeti ismereteket, melyekre irodalmi munkásságához szüksége volt. E buzgó munkásságának nagy jelentősége abban áll, hogy ő, mint bennszülött hindu, születésénél, neveltésénél fogva közelebb állván ama nép hagyományaihoz, teljesebben hatolhatott be annak szellemébe, mint azt bármi nagy készülségű európai tudós teheté inkább föltárhatta a hajdankornak a szanszkrit nyelv által őrzött rejtelmeket s könnyebben megtalálhatta bennök az általános nyelvészet egyik legértékesebb kulcsát.

Rajendralála könyvtárnoki nagy munkássága mellett a társulat évkönyveiben és naplóiban nagyszámú értekezést s tudományos lapokban száakra menő kisebb dolgozatot adott ki, de hírnevét önálló nagy művei alapították meg, minő a *Radzsaputók* (egy nagy hindu néptörzs) története, szanszkrit *Nyelvtana*, keletindiai *Műcsarnoka*, a hindu szent könyvek egyik osztályából, a Száma Védából *Csandogyja Upanisad* című rész angol fordítása s főleg tizenöt éven át havi füzetekben szerkesztett encyclopaediai folyóirata, mely valódi tárháza a tudományoknak. Mindezek angolul vannak írva s közvetlen érintkező kapcsolai a keleti és nyugati tudományok világának.

Nem kevésbé fontosak azonban szanszkrit nyelven irt és kiadott művei, jelesen a szent

A helyett, mint ez az ipartörvénybe ütközőleg gyakran történik, hogy

HELYISÉG-VÁLTOZTATÁS
ürügye alatt divatból kiment árúkat MÉLYEN LESZÁLLÍTOTT ÁRAKON kínálnánk, egyszerűen a t. vevőközönség becses figyelmébe ajánljuk óriási nagy és folyton új választéku raktárunkat

SZŐNYEGEK BÉN
a legújabb mintákban, s legnagyobb választékban, továbbá

függönyök- és butorszövetekben
a legjutányosabb árak és feltételek mellett.

Stambul és Smyrna szőnyegeinket □ méterenkint 9—10 frttól feljebb, teljes méretért kezeskedve.

Nagy vászon- és pamutáru-raktárunk
továbbá: fehérenemű-, menyasszonyi kelengyék- és ágynemű-készletről szóló 300 ábrával ellátott árjegyzékünket ingyen és bérmentve küldjük.

KUNZ JÓZSEF ÉS TÁRSA
magyar kir. szabad. nagykereskedők, cs. és kir. udvari szállítók,
Budapesten, V-ik kerület, Deák-tér.